

8^e j.a.v.

NOTULEN van de Algemene Vergadering van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, gehouden op Vrijdag 22 en Zaterdag 23 April 1955 in het Gemeentelijk Concertgebouw te Haarlem.

De Voorzitter, Prof. Mr. P. J. Oud, opent de vergadering met een openingsrede, welke als bijlage I bij de notulen is gevoegd.

Na beëindiging van deze rede dankt de vergadering de Voorzitter staande met een ovationeel applaus.

De Voorzitter stelt hierna voor het volgende telegram aan H.M. de Koningin te zenden:

"De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, te Haarlem in jaarlijkse Algemene Vergadering bijeen, betuigt bij het begin van haar werkzaamheden Uwe Majesteit haar gevoelens van trouw en aanhankelijkheid.

Oud - voorzitter
Dettmeijer - wnd. secretaris".

De vergadering betuigt hiermede geestdriftig haar instemming en zingt, begeleid door het orgel, staande het eerste en zesde couplet van het Wilhelmus.

De Voorzitter brengt met enkele woorden tot uiting, dat in deze vergadering aan de bestuurstafel de vertrouwde figuur van de heer Mr. Rutgers ontbreekt. De heer Rutgers heeft ongeveer acht maanden geleden een ongeval gehad, dat zich aanvankelijk niet ernstig liet aanzien, maar dat hem tot op heden nog aan het ziekbed kluistert. De Voorzitter stelt voor de heer Rutgers door het zenden van een telegram de gevoelens van medeleven der vergadering en de beste wensen voor zijn algeheel herstel kenbaar te maken. De vergadering betuigt hiermede haar instemming. Het volgende telegram wordt verzonden:

"De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, te Haarlem in jaarlijkse Algemene Vergadering bijeen, wenst U van harte een spoedig algeheel herstel toe".

Hierna spreekt de Voorzitter een woord van welkom tot de buitenlandse gasten, de heren W. de Clerq en P. Lenain, die als afgevaardigden resp. van de Belgische Liberale Partij en van het Liberaal Vlaams Verbond ter vergadering aanwezig zijn.

Ik behoef niet weer opnieuw te zeggen - aldus de voorzitter - hoe zeer het ons verheugt, dat gij weer in ons midden zijt. Wij hebben het grote voorrecht, dat in onze algemene vergaderingen, en dit zijn hoogtijdagen voor onze Partij, steeds enkele vertegenwoordigers van onze Belgische zusterpartijen aanwezig zijn. Hij wijst op de onderlinge verbondenheid in de Benelux en in de liberale wereldgemeenschap en geeft daarna het woord aan de heer de Clerq, die namens de Belgische liberalen het woord tot de vergadering wil richten (applaus).

De heer W. de Clerq vangt aan met de onder-voorzitter van de Belgische Liberale Partij, de heer V. Sabbe, die wegens omstandigheden buiten zijn wil verhinderd is deze vergadering bij te wonen, te verontschuldigen. Mij valt nu de buitengewone en aangename eer te beurt - zo zegt de heer de Clerq - een groet van de Belgische Liberale Partij over te brengen. Spreker vertolkt de gevoelens van alle Belgische liberalen, wanneer hij dankt voor de gastvrijheid, die de afgevaardigden der zusterpartijen deze avond te beurt valt en wenst de Partij geluk met deze jaarlijkse Algemene Vergadering. Hij meent, dat de vergadering zich ontgoocheld zou gevoelen, wanneer hij zich uitsluitend tot enkele beleefdheidsgroeten zou beperken, men verwacht meer van hem, zodat hij dan overgaat tot een uiteenzetting over de binnelandse politieke toestand in België. Spr. noemt de schoolstrijd, waarvan België thans het

toneel is geworden en waartoe hij terugkeert tot de toestand, zoals deze in België was op 11 April 1954, toen een liberaal-socialistische Regering aan het bewind kwam. Deze Regering erfde van haar voorgangster een angstwekkende nalatenschap. Toen de eerste ramingen werden voorgelegd bleek, dat de Belgische Rijksmiddelen zich in een hopeloze toestand bevonden als gevolg van de zorgeloosheid van de vorige Regering, die zich uitsluitend door het toepassen van allerlei kunstgrepen op financieel gebied staande had kunnen houden. Hierdoor werd de Regering gedwongen de uitgaven te beperken en tot subsidieverminderingen over te gaan. Zo komt spr. tot de schoolstrijd. Vóór 1950 was in België geen kwestie van strijd op dit gebied; het verlenen van subsidies, zowel aan de vrije katholieke scholen als aan de katholieke scholen, geschiedde in onderling overleg. Na 1950, toen de Christelijke Volkspartij een fictieve meerderheid in het Parlement verkreeg, werd dit contact verbroken. Door de toenmalige katholieke Regering werden aan de katholieke scholen ruime subsidies verleend; de liberalen konden hier geenszins mee instemmen, zij verzetten zich er tegen doch, daar zij in het Parlement niet over een meerderheid beschikten, boekten zij geen resultaat. Na de verkiezingen van April 1954 was voor de liberalen het ogenblik aangebroken om dit evenwicht weer te herstellen. De katholieke leiders en de geestelijkheid verzetten zich hiertegen en zo is de strijd op straat gebracht. Het bestaande wetsontwerp werd door een liberaal-socialistische parlementaire contact-commissie onderzocht en nader bezien en alle bepalingen, die door de Chr. Volkspartij eventueel als een bedreiging van het vrije katholieke onderwijs zouden kunnen worden opgevat, werden daaruit verwijderd, doch er zijn enkele punten, waaraan de liberalen blijven vasthouden en op welk gebied geen compromis mogelijk is. De liberalen wensen gehandhaafd te zien, dat de Staat het recht heeft scholen in te stellen, waarheen niet-Katholieken hun kinderen kunnen zenden, verder beperking van de subsidiëring i.v.m. de bestaande budgettaire moeilijkheden, benoeming van kandidaten uit het openbaar onderwijs; verbod van politieke activiteit en propaganda, zowel op de openbare als de van Rijksweg gesubsidieerde scholen en tenslotte rationalisatie van het technisch onderwijs, want met het intrekken der subsidies bleek dat zich hier ontoelaatbare toestanden voordeden. Spr. gaat dan over tot de buitenlandse betrekkingen tussen Nederland en België en wijst erop, dat aan de samenwerking in Benelux-verband door beide landen moet worden bijgedragen en men over en weer eventuele bezwaren uit de weg moet trachten te ruimen. Wat de landbouwpolitiek betreft is men in België geneigd geleidelijk tot liberalisatie over te gaan. In de Belgische landbouw zullen soepeler methoden dienen te worden toegepast en zal een egalisatiefonds moeten worden ingesteld. Op de duur zal een vrijer verkeer der landbouwproducten tussen beide landen mogelijk zijn.

Wat het vraagstuk der investeringen betreft, hiervoor is nog geen oplossing gevonden. Het ware te wensen, dat beide landen tot een coördinatie van investeringen konden komen en dat niet concurrerend, doch aanvullend gewerkt wordt. Met de instelling in Benelux-verband van een Hoge Autoriteit, zoals bij de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, zou het belang der beide landen gediend zijn.

Spr. besluit zijn rede met te zeggen, dat hij de oprichting en werking van de Benelux een eerste stap acht in de richting van de Europese integratie. Hij meent de gevoelens van alle Belgische liberalen te vertolken, wanneer hij aandringt op een krachtig samengaan der Benelux-partners en daarom juicht hij vergaderingen als deze toe, waar men gelegenheid krijgt zijn gedachten te uiten. Hij wekt voorts de liberalen uit alle landen op de handen ineen te slaan en voor het gezamenlijk ideaal te strijden (applaus).

De Voorzitter dankt de heer de Clerq voor zijn

rede en zijn waarderende woorden en herhaalt hoe zeer het de Partij verheugt, dat de heren de Clerq en Lenain ter vergadering aanwezig zijn. De woorden, door de heer de Clerq gesproken over de taak, die alle liberalen in alle landen hebben te vervullen, zijn ook hem uit het hart gegrepen.

Aan de orde is dan punt 3 van de Agenda: Verslag van de Commissie voor de Notulen van de Jaarlijkse Algemene Vergadering van 19 en 20 Maart 1954 te Arnhem.

De heer J.J. Boswijk (Oude Pekela) deelt namens de Notulencommissie mede, dat deze commissie t.a.v. de notulen geen op- en aanmerkingen heeft, waarna de Voorzitter, onder dankzegging voor de verrichte werkzaamheden, voorstelt deze goed te keuren.

De vergadering stemt hiermede in en aan de orde is dan punt 4 van de Agenda: Benoeming van de Notulencommissie voor de vergadering van 22 en 23 April 1955.

De Voorzitter stelt voor in de Notulencommissie te benoemen:

Mr. F.G. van Dijk	- 's-Gravenhage
J.K. Fredrikze	- Arnhem
Mej. Mr. A. Nagtglas Boot	- Groningen.

De vergadering kan zich met dit voorstel verenigen.

Aan de orde is punt 5 van de Agenda: Jaarverslag van de Secretaris.

Dit jaarverslag werd aan alle afdelingen toegezonden; zodat van voorlezing kan worden afgezien (zie bijlage II).

De heer H.J. Stembord (Voorburg) heeft uit het jaarverslag tot zijn teleurstelling gezien, dat van de 338 afdelingen, die er zijn, bij de ledenwervingsactie slechts 187, dus ongeveer de helft, ondanks rappelleren, opgave van hun ledental aan het secretariaat deden toekomen. Spr. is het er mede eens, dat de afdelingen ervoor behoren te zorgen, dat het algemeen secretariaat deze gegevens krijgt, doch hij kan zich niet aan de indruk onttrekken, dat het secretariaat deze gegevens op de een of andere manier had moeten bemachtigen. Ook voor de penningmeester is het bij het ontbreken van die gegevens zeer moeilijk een juist overzicht te krijgen van de te innen contributies. Spr. wekt de in de zaal aanwezige, nalatige afdelingen op dit verzuim deze avond nog te herstellen.

De heer D.W. Dettmeijer ('s-Gravenhage), als wnd. secretaris de heer Stembord antwoordend, geeft toe, dat het buitengewoon lastig is geweest voor het secretariaat om niet over de volledige gegevens te kunnen beschikken. Er wordt gerappelleerd, in de toekomst worden sancties tegen de afdelingen overwogen en men hoopt, dat de nalatige afdelingen alsnog hun gegevens zullen inzenden, want samenwerking op ieder gebied is noodzakelijk.

De Voorzitter spreekt de hoop uit, dat iedereen zoveel mogelijk zijn verplichtingen zal nakomen. Hij dankt de heer Dettmeijer voor het door hem als wnd. secretaris uitgebrachte verslag en de daarop gegeven toelichting.

Overgegaan wordt tot punt 6 van de Agenda: Rekening en Verantwoording en Jaarverslag van de Penningmeester.

De penningmeester, de heer S.J. van den Bergh, brengt dit verslag uit (zie bijlage III).

De heer W.F.H. Peeters (Amstelveen) zou het op prijs stellen, indien de penningmeester hem nader zou willen inlichten omtrent het totaalbedrag, dat aan contributieafdrachten bij het Hoofdbestuur is binnengekomen. Spr. heeft

de indruk gekregen, dat verschillende afdelingen nalatig zijn in het afdragen van contributies en vraagt, of hiertegen maatregelen kunnen worden genomen.

Voorts brengt de heer Peeters ter sprake een verzoek, door de afdeling Nieuwer-Amstel in 1953 gedaan, ter verkrijging van ontheffing van afdracht, omdat de afdeling er toen zo slecht voorstond. Hoewel deze toestand inmiddels wel is verbeterd, werd tot op heden van de penningmeester geen antwoord op dit verzoek ontvangen. Spr. zou thans gaarne vernemen, of dit verzoek al dan niet kan worden ingewilligd.

De Penningmeester, de heer van den Bergh, antwoordt, dat het inderdaad van het grootste belang is, dat de afdelingen regelmatig hun contributies afdragen. Vele afdelingen zijn hierin nalatig en sancties konden niet worden toegepast; hier zal het nieuwe reglement uitkomst brengen. Van de minimum contributie ad f.5.- wordt 50% door de afdelingen behouden en 50% afgedragen aan het Hoofdbestuur, dat van deze 50% 2/5 deel aan de Centrales afdraagt. De penningmeester kondigt een nieuwe ledenwervingsactie aan in het komende najaar, waarmee de financiële en de organisatorische kracht der Partij zal worden vergroot.

Betroffende het verzoek van de afdeling Nieuwer-Amstel tot verkrijging van ontheffing van afdracht deelt de heer van den Bergh mede, dat een dergelijk verzoek hem nimmer heeft bereikt. Ontheffing kan echter niet worden verleend, wel uitstel.

De Voorzitter dankt de Penningmeester voor zijn toelichting en wekt de afdelingen op aan de financiën der Partij alle aandacht te schenken.

Aan de orde is punt 7 van de Agenda: Verslag van de Commissie van Voorlichting over de Rekening en Verantwoording van de Penningmeester over het jaar 1954.

De heer D.W.Dettmeijer leest als Wnd.Secretaris dit verslag voor, dat als bijlage IV bij de notulen is gevoegd.

Daar geen opmerkingen worden gemaakt stelt de Voorzitter voor décharge te verlenen aan de Penningmeester en aan het bestuur van de Stichting Vrijheid en Democratie voor het door hen gevoerde beleid.

Hiertoe wordt besloten, waarna de Voorzitter een woord van dank brengt aan de Penningmeester, de commissie en aan het bestuur van de Stichting Vrijheid en Democratie. Spr. wil nog een byzonder woord van dank richten tot de Penningmeester der Partij, de heer van den Bergh. Het is niet zo'n eenvoudige taak, zegt de Voorzitter, de financiën van de Partij te beheren en de Partij is de heer van den Bergh dan ook zeer erkentelijk voor de ijver en toewijding door hem daarbij aan de dag gelegd. Hij doet een beroep op de afdelingen de Penningmeester hierbij terzijde te staan en de verplichtingen t.a.v. de centrale kas na te komen.

Overgegaan wordt tot punt 8 van de Agenda: Benoeming van een commissie van drie leden ter voorlichting van de Algemene Vergadering bij de behandeling van de Rekening en Verantwoording van de Penningmeester over het jaar 1955.

Voorgesteld wordt in deze commissie te benoemen als leden de heren:

Mr.F.H.A.de Graaff	- Amsterdam
Ir.J.C.Kaars Sijpesteijn	- Krommenie
Dr.C.F.Karsten	- Rotterdam

en als plaatsvervangende leden de heren:

Mr. D. A. Delprat	- Amsterdam
Ir. K. van der Pols	- Rotterdam
B. A. Poulie Wilkens	- Veendam

De vergadering kan zich met dit voorstel verenigen.

Aan de orde is thans punt 9: Bespreking van het beleid van het Hoofdbestuur.

De heer W. F. H. Peeters (Amstelveen) heeft uit het jaarverslag van de Secretaris gezien, dat het Dagelijks Bestuur der Partij driemaal per jaar heeft vergaderd, het Hoofdbestuur driemaal en de Partijraad tweemaal. Spr. meent, dat dit voor een juist beleid wel enigszins aan de zuinige kant is. Hij hoopt echter, dat de Voorzitter hem zal kunnen zeggen dat, speciaal ten aanzien van het Hoofdbestuur, deze drie vergaderingen per jaar voldoende zijn om hiervan de nodige kracht te doen uitgaan.

Het tweede punt, dat de heer Peeters ter sprake brengt, betreft een door zijn afdeling op de vorige algemene vergadering te Arnhem ingediend plan tot interne reorganisatie der Partij. De afdeling had verwacht hierop een antwoord te ontvangen; toen dit uitbleef werd bij de Secretaris navraag gedaan, die mededeelde, dat het bedoelde stuk niet meer te vinden was. De heer Peeters deelt mede, dat het een grote desillusie is geweest voor de afdeling Nieuwer-Amstel, dat aan haar voorstel zo weinig aandacht is geschonken en meent, dat het in een goede organisatie toch niet mag voorkomen, dat belangrijke vragen aan de aandacht van de Penningmeester ontgaan en ingediende voorstellen in het ongereede raken.

De heer van Velzen (Voorburg) wil speciaal de aandacht vestigen op de leiding, die van het bestuur van de V.V.D. moet uitgaan. Wanneer ik constateer - zo zegt de heer van Velzen - dat + 50% van de afdelingen niet reageerde op verzoeken van het Hoofdbestuur om opgave van het ledental en dat met een groots opgezette en dure reclamecampagne gedurende drie maanden slechts ruim 4000 leden zijn gewonnen, dan meen ik te mogen constateren, dat er iets aan onze propagandistische kracht ontbreekt. Nog sterker wordt dit gevoel, wanneer ik constateer, dat de curve, aangevende de stijging van ons kiezerscorps, langzaam maar zeker naar de horizontale richting gaat ombuigen. Ik ken de grote moeilijkheden om de strijd aan te binden en vol te houden tegen grote en goed godisciplinerde partijen als de P.v.d.A. en de K.V.P. Maar ik ken ook de ontzagwekkende taak, die vroeger in het Parlement de enkeling moest strijden en de wijze; waarop dit met succes en uiteindelijk bekroning gebeurde. Dit nu is o.m. wat ik in de V.V.D. mis: het élan en de discipline, waarmee wij naar de uiteindelijke overwinning moeten opmarcheren. Ook mis ik naast deze discipline vele malen het élan, waarmee onze vertegenwoordigers in de Kamer hun strijd voor onze doelstellingen voeren. Waar bleven de krachtige protesten toen de Noodwet Ouderdomsvoorziening de naam van onze minister-president kreeg? Had ook de V.V.D. niet meegewerkt aan de totstandkoming hiervan en was niet menig initiatief van de V.V.D. uitgegaan? Weten wij wel voldoende welke enorme propagandistische kracht er van uit gaat, indien op éclatante wijze, en in woorden die het volk begrijpt, uiting wordt gegeven aan datgene wat onze V.V.D. voorstaat of nastreeft? Wanneer zaken aan de orde komen, zoals de Crematiwet, zijn wij trots wanneer onze Voorzitter een magistrale rede houdt, zoals dit is geschied. Maar waar blijft de felle oppositie, die daarnaast gevoerd had kunnen worden? Zijn alle mogelijkheden hier wel voor 100% uitgebuit om ons volk duidelijk te maken, dat het hun P.v.d.A. o.a. was, die een duidelijke en onverbloemde aanval deed op de vrijheid van handelen, enkel en alleen om geen grotere verwijdering te krijgen met de

regeringspartner? Telkens wanneer verkiezingen in het zicht komen breken Hoofdbestuur en afdelingsbesturen zich het hoofd hoe aan de geldmiddelen te komen om de te voeren acties te financieren. Men bedenkt slagzinnen om het kiezerscorps te beïnvloeden. Hoeveel meer kracht zou hier niet van uitgaan, indien deze voorafgegaan zouden worden door een krachtige propaganda-actie. Hoeveel effectiever zouden dan ook de met moeite bijeengebrachte geldmiddelen kunnen worden besteed. Juist waar de V.V.D. nog steeds niet beschikt over een landelijke dagbladpers, die dagelijks ons woord onder de ogen van de lezers brengt, dienen wij onze middelen tot propaganda tot het uiterste te gebruiken. Het zou mij te ver voeren een lans te breken en voor deze dagbladpers en voor regelmatige radio-uitzending. Deze machtige strijdmiddelen moeten wij op dit moment nu eenmaal missen, maar de middelen die we hebben moeten wij psychologisch uitbuiten. Wij dienen te bedenken, dat wij in deze materialistische wereld niet alleen met geestelijke goederen kunnen komen aandraagen, wij zullen ons precies rekenschap moeten geven van de behoeften, die er zijn. Bij een der laatste verkiezingen heeft het Hoofdbestuur een enquête ingesteld, waaruit kon blijken, waar de wensen lagen en welke deze zijn. Wanneer wij deze wensen onderschrijven, dan moeten wij dit de kiezers in klare en duidelijke taal mededelen. Zo kunnen wij de mensen bereiken. Allereerst dient daarom door onze Partij een constructief plan te worden opgesteld, waarin met keiharde concrete feiten aangegeven wordt, wat precies haar doelstellingen zijn, en wat wordt nagestreefd. We zullen moeten streven naar coördinatie van de liberale Nederlandse pers, zodat overal ons woord gelijkkluidend klinkt. Dan kunnen wij ons volk doordringen van datgene wat ons duidelijk voor ogen staat en kunnen wij ook stelselmatig wijzen op verkeerde berekeningen, die anderen maken of maakten. Wij dienen in woorden en daden de nadruk te leggen op de vrijheid in al haar juiste vormen, in de bescherming van het individu voor de Staat, daar waar dit noodzakelijk is. Als wij zo werken, niet alleen in de verkiezingstijd, maar ook in de perioden, die daartussen liggen, dan zal onze Partij een stijgende lijn te zien geven.

De heer J. Rozeman (Amsterdam) wil niet zo zeer critiek op het beleid van het Hoofdbestuur oefenen dan wel een vraag stellen. Spr. deelt mede, dat in Amsterdam reeds gedurende vele jaren een aantal maatschappelijke groepen werkt, waaronder ook een voor onderwijs. Deze vergaderen regelmatig en daarbij zijn ook vaak de gemeenteraadsleden; die de onderwijskwesties in de Raad behandelen, tegenwoordig. Op deze wijze blijven zij op de hoogte van de gedachten, die in de Amsterdamse onderwijswereld leven. Reeds enkele jaren geleden verzocht spr. het Hoofdbestuur tot het instellen van een Landelijke Onderwijscommissie over te gaan, opdat men ook in de V.V.D. op de hoogte zou geraken van de ideeën; die in liberale kring op het gebied van het onderwijs leven. Wanneer door een dergelijke commissie een landelijk congres zou kunnen worden georganiseerd, waar het onderwijs van alle kanten zou worden belicht, zou niet alleen voor het onderwijs; maar ook voor de Partij iets goeds tot stand worden gebracht. Ook op het vorig jaar door de Vereniging van Staten- en Raadsleden te den Haag gehouden Onderwijscongres, dat zulk goed succes heeft geboekt, heeft spr. de instelling van een Landelijke Onderwijscommissie nog bepleit. Het Hoofdbestuur antwoordde toen, dat er reeds een onderwijscommissie bestaat; deze commissie - aldus de heer Rozeman - is ook inderdaad ingesteld, heeft echter nimmer vergaderd en is reeds ter ziele. Verder bestaat er dan nog een commissie ad hoc ter bestudering van de wetsontwerpen-Rutten, doch dit is geen permanente commissie en het resultaat van haar werkzaamheden is ook nog niet bekend. Spr. hoopt dat, wanneer deze commissie haar werkzaamheden zal hebben beëindigd, en in het belang van de V.V.D. en in het belang van het openbaar onderwijs, welk onderwijs altijd de aandacht en liefde

had van de Liberale Staatspartij, door het Hoofdbestuur getracht zal worden een permanente commissie op dit gebied in te stellen.

De Wnd.-Secretaris, de heer Dettmeijer, antwoordt de heer Rozeman, dat door het Hoofdbestuur overwogen wordt de door de Vereniging van Staten- en Raadsleden ingestelde onderwijscommissie in stand te houden. Deze commissie zou dan als een landelijke commissie beschouwd kunnen worden.

Spreker deelt de mening van de heer van Velzen, dat in de Partij discipline en élan niet mogen ontbreken; hij meent echter, dat deze wel degelijk aanwezig zijn. Wat de propaganda en de hiervoor benodigde geldmiddelen betreft, dit is een moeilijk ding. De laatste tijd wordt actief gewerkt aan het oprichten van nieuwe afdelingen en overal in de lande wordt met enthousiasme gewerkt aan de voorbereiding van de grote V.V.D.-manifestatie op 17 September a.s.

De Voorzitter, de heer Peeters antwoordend op zijn vraag, of het aantal gehouden vergaderingen van het Dagelijks Bestuur wel voldoende is te achten voor een krachtig beleid van de Partij, wijst er op, dat de leidende figuren onzer Partij reeds zeer druk bezet zijn door de zakelijke en openbare functies, die zij bekleden. Er moet daarom niet meer vergaderd worden dan nodig is en op die vergaderingen worden dan ook "spijkers met koppen" geslagen. Voorts onderhouden de leden van het Dagelijks Bestuur voortdurend persoonlijk, telefonisch of per brief contact, hetgeen zeer efficiënt en praktisch werkt. Het kan natuurlijk voorkomen, waar er zo ontzaglijk veel brieven binnenkomen, dat een enkele in het onge-rede raakt. De Voorzitter betreurt het ten zeerste, dat dit met het organisatie-plan van de afdeling Nieuwer-Amstel is gebeurd; hij meent, dat dit verband kan houden met het plotselinge uitvallen van de heer Rutgers, waardoor uiteraard enige stagnatie is ontstaan en wil hiervoor gaarne namens het Hoofdbestuur zijn verontschuldigingen aanbieden.

De heer van Velzen antwoordend, drukt de Voorzitter er eveneens zijn leedwezen over uit, dat er zo vele afdelingen zijn die, ondanks herhaalde aanmaningen, niet reageren en het secretariaat de benodigde gegevens onthouden. Dit belooft de te voeren propaganda in niet geringe mate. Het secretariaat heeft nu de beschikking gekregen over de heer van Vlaardingen, die zich met kracht op de propaganda heeft geworpen en goed voldoet. Het Hoofdbestuur verwacht veel hiervan, maar dit verkeert nog in een beginstadium, men ziet het resultaat pas op de lange duur. Het Hoofdbestuur is erkentelijk voor ieder advies, dat tot een goede actie kan leiden, doch de Voorzitter meent er de aandacht op te moeten vestigen, dat een actie niet alleen gericht moet zijn op uitbreiding van het ledental, doch ook op verbreiding van de liberale beginselen. Het Hoofdbestuur zal, zoals de heer van Velzen aangeeft, deze doelstellingen ook op schrift stellen. Wanneer in de praktijk hierover toch meningsverschillen tot uiting komen, dan valt ook dit in de liberale lijn, want de vrije meningsuiting is een der voornaamste grondgedachten van onze Partij. Ondanks deze verschillen weten de V.V.D.-ers elkaar toch wel te vinden en hiervoor behoeven wij geen stronge partij-discipline.

Maar aanleiding van de vraag van de heer Rozeman betreffende het instellen van een Landelijke Onderwijscommissie, deelt de Voorzitter mede, dat door het Hoofdbestuur een onderwijscommissie was ingesteld, welke ten doel had het hervormingsplan van Minister Rutten te bestuderen en daarover haar mening te geven. De commissie heeft het praktisch gevonden geen verslag uit te brengen, maar contact op te nemen met Mevrouw Fortanier-de Wit.

De Voorzitter zegt toe, dat het Hoofdbestuur aan de kwestie van het onderwijs alle aandacht zal blijven schenken,

te meer, omdat gebleken is, dat wij met het gehouden Onderwijscongres van de Vereniging van Staten- en Raadsleden een uitstekende indruk hebben gemaakt, en dat hiervoor ook buiten de Partij grote belangstelling bestond.

Aan de orde is dan punt 10 van de Agenda: Rondvraag.

De heer Dr. P. D. van Royen (Driebergen) deelt mede, dat op een vergadering van de afdeling Driebergen ter sprake is gekomen, dat vele leden niet in het bezit waren van het beginselprogramma van de V.V.D., hetgeen tevens een bezwaar was voor het werven van nieuwe leden. Het bestuur van de afdeling Driebergen beaamde dit bezwaar, doch vestigde er de aandacht op, dat dit beginselprogramma, waarop bovendien een toelichting van 40 pagina's bestaat, te droog geredigeerd is, zodat de vrees bestaat, dat dit programma, indien het in bezit is, toch ongelezen terzijde zal worden gelegd. Spr. zou daarom willen bepleiten in de te voeren propaganda-actie te betrekken de uitgave van het beginselprogramma der Partij in beknopte en populaire vorm, in voor iedereen begrijpelijke woorden, zodat de afdelingen dit dan kunnen gebruiken voor degenen, die zij voor het lidmaatschap willen bewerken.

Uit een verslag, opgenomen in het Handelsblad van 16 Februari 1955, van de jaarlijkse vergadering van C.H.-leden van gemeentebesturen in Nederland heeft spr. gezien, dat het Tweede Kamerlid van de Wetoring daar heeft gesproken over de afschaffing van het processieverbod in Nederland. Hierbij zou de heer van de Wetoring gezegd hebben, dat ook van liberalen zijde geen steun voor de handhaving van het processieverbod te verwachten was. Spr. zou gaarne van het Hoofdbestuur het standpunt van de V.V.D. te dien aanzien vernemen.

De heer Ir. H. van Raalte (Hilversum) brengt het Partij-orgaan en de Stichting "Vrijheid en Democratie" ter sprake. Spr. had de indruk, dat deze stichting geheel onafhankelijk is en dat het Hoofdbestuur hiervoor geen enkele verantwoordelijkheid draagt, zodat dit op de algemene vergadering hiervoor niet ter verantwoording kan worden geroepen. De heer van Raalte acht dit niet juist en meent, dat op de algemene vergadering niet alleen het beleid van het Hoofdbestuur, doch ook het beleid van de redactie van "Vrijheid en Democratie" ter sprake dient te komen.

De heer P. C. Avis (Hoorn) wil de aandacht vestigen op het probleem: woonruimte voor landarbeiders. Tengevolge van de kortere werktijden en gezelliger wijze van het verrichten van werk zijn vele landarbeiders geneigd naar industriële bedrijven over te gaan en dus hun arbeidsverhouding met landbouwers en veehouders op te zeggen. Daar er bij die industriële bedrijven thans meestal geen woningen voor deze nieuwe krachten zijn, blijven ze op de dorpen wonen en vaak nog in de bij de boerderijen behorende arbeiderswoningen. Ook in de dorpen is een woningtekort, zodat het voor een landbouwer of veehouder niet mogelijk is die arbeiderswoning ontruimd te krijgen. De werkgever vordert dan ontruiming en krijgt hiertoe een ontruimingsvonnis. Als hij dit ten uitvoer wil brengen vordert de gemeente de arbeiderswoning, omdat anders een gezin op straat zou komen te staan, want andere woongelegenheden is er in zo'n dorp niet. Het resultaat is dus, dat de landbouwer geen arbeiderswoning meer ter beschikking heeft en dus moeilijk nieuwe arbeiders kan krijgen, hetgeen zeer nadelig is voor de landbouw. Men kan de industrie niet verbieden werkrachten van het platteland aan te trekken en evenmin de arbeiders om in de industrie te gaan werken. Hier ligt een zeer moeilijk probleem, waarvan de oplossing zou zijn meer bouwvolume voor de plattelandsgemeenten, desnoods ten koste van de industrie-gemeenten.

De heer Mr. W. Koops (Voorburg) is de mening van de heer van Raalte ten aanzien van het Partij-orgaan en de

Stichting "Vrijheid en Democratie" toegedaan. Het is spreker niet duidelijk, waarop het voorstel van de Voorzitter aan de algemene ledenvergadering berust om het financieel beleid van de stichting goed te keuren. Mij was niet bekend - aldus de heer Koops - dat het bestuur van deze stichting aan een orgaan, van onze Partij verantwoording schuldig zou zijn. Dit als precedent en symptoom opgevat geeft mij de hoop, dat wij wellicht in niet al te verre toekomst in deze vergadering ook het redactioneel beleid ter discussie kunnen brengen.

De heer A.J.E.R.G. Paalman (Meppel) brengt namens de afdeling Meppel de bouw van de zgn. halve-premie woningen ter sprake. De Regering heeft 8000 zogenaamde halve-premie woningen ter beschikking van het bedrijfsleven gesteld, waarvoor zeer grote belangstelling bestaat en waarvoor de inschrijving reeds is gesloten. Uiteraard heeft het bedrijfsleven hierbij de verplichting de andere helft van de premie op te brengen, hetgeen neerkomt op f.2.340.- per woning met drie slaapkamers. Gebruik makende van de grote behoefte van het bedrijfsleven aan woningen voor haar werknemers wordt hier door de Regering dus een extra-last van 8.000 maal f.2.340.- of ruim f.18.7 miljoen op de schouders van de industrie gelegd, hetgeen spreker een groot bezwaar acht. Hij wil hier een vergelijking maken met het bouwen in West-Duitsland. Volgens een opgave in Economisch-Statistische Berichten worden in West-Duitsland verhoudingsgewijs 10 woningen gebouwd tegen in Nederland 6; indien dit juist is betekent dit, dat in Duitsland 65% meer woningen worden gebouwd dan in Nederland. Dit zou zijn oorzaak vinden in geringere overheidsbemoeiing en in het feit, dat in Duitsland de werkgever belastingvrij mag investeren in woningen die hij ten behoeve van zijn werknemers bouwt. Voor een bedrijf van enige omvang komt het er al gauw op neer, dat de werkgever 40% van de bouwkosten van een woning kan afschrijven. Wil de Nederlandse Regering de industrialisatie bevorderen en de productiviteit opvoeren, dan zou zij het bedrijfsleven moeten toestaan voor haar werknemers belastingvrij te investeren in de woningbouw. Voorts zou zij, wat deze sector van de woningbouw betreft, de bouw geheel vrij dienen te laten en het aan het bedrijfsleven moeten overlaten voor haar eigen woningbehoeften te zorgen. Vermindering van reisbezwaren zal ook de industrie ten goede komen. De heer Paalman zou over het bovenstaande gaarne de mening van het Hoofdbestuur vernemen.

De heer Mr. H. van Riel, als voorzitter van de Stichting "Vrijheid en Democratie" de heren Koops en Van Raalte antwoordend, wijst er op, dat reeds gedurende enkele jaren de financiële uitkomsten van het beleid der stichting ter vergadering worden voorgelezen, hetgeen blijkbaar aan velen ontgaat. Er wordt steeds verantwoording afgelegd. Wanneer de heer van Raalte aandringt op een formele regeling, dan komt dit spreker niet noodzakelijk voor. Reeds enkele jaren lang wordt het Partij-orgaan in de algemene Vergadering ter sprake gebracht, er worden vaak bitse opmerkingen gemaakt; altijd wordt hierop uitvoerig antwoord gegeven, hoewel hiertoe geen verplichting bestaat. Er bestaat altijd gelegenheid om over het redactioneel beleid en het beleid van de stichting te discussiëren. Formeel is de hoofdredacteur voor zijn beleid en voor de inhoud van het weekblad verantwoording schuldig aan het Dagelijks Bestuur der Partij. Indien men dit wenst kan de hoofdredacteur in de gelegenheid worden gesteld vragen te beantwoorden. Een verdere regeling acht de heer van Riel niet nodig.

De Voorzitter geeft de heer van Royen toe, dat het beginselprogramma in zijn huidige vorm niet geschikt is als propaganda-materiaal voor de grote massa. Het is als leidraad voor het werk der Partij bedoeld. Inderdaad is er behoefte aan een populaire versie van dit programma ter verbreiding op grote schaal. Ook het Hoofdbestuur heeft deze behoefte

gevoeld en daarom is er in het afgelopen jaar reeds een begin gemaakt met het in omloop brengen van overdrukken van enkele door hem in de Tweede Kamer gehouden politieke beschouwingen, zoals b.v. ter gelegenheid van de behandeling van de Crematie-wet. Dit punt behoudt de aandacht; er is een geschrift over het beginselprogramma in voorbereiding terwijl ook een liberaal manifest zal worden opgesteld.

Wat het tweede punt uit het betoog van de heer van Royen betreft, het processieverbod, meent de Voorzitter, dat dit verbod onverenigbaar is met de liberale gedachte, maar het moet natuurlijk niet zo zijn, dat het houden van processies in strijd komt met de openbare orde. Het is een zeer moeilijk punt. De Grondwetscommissie heeft voorgesteld het verbod op te heffen met inachtneming van de nodige voorzieningen tot handhaving van de openbare orde. Voorgesteld werd om, zolang de kwestie nog niet bij de wet is geregeld, de nodige maatregelen door de burgemeesters der gemeenten te laten treffen. Hiertegen hebben de Voorzitter en Prof. Molenaar, als leden van die commissie, zich verzet, daar zij van mening zijn, dat in de overgangperiode beter de bestaande toestand zou kunnen worden gehandhaafd. Het standpunt van de Partij ten aanzien van deze kwestie is echter nog niet bepaald; wij zullen dit nader moeten bezien, doch veel haast behoeven wij hiermede nog niet te maken, omdat, naar het zich laat aanzien, deze kwestie door dit Kabinet niet meer aan de orde zal worden gesteld.

Het vraagstuk, door de heer Paalman aangeroerd, noemt de Voorzitter een der brandendste, maar ook een der moeilijkste problemen van deze tijd; men kan niet van hem verwachten, dat hij er een oplossing voor aan de hand zal doen. Hij kan echter de vergadering wel toezeggen, dat dit probleem de volle aandacht heeft en zal blijven behouden van de beide Kamerfracties.

Hierna schorst de Voorzitter de vergadering tot de volgende morgen 10 uur.

Zaterdagmorgen, 23 April, om 10 uur heropent de Voorzitter de vergadering met punt 11 van de Agenda: Mededelingen inzake het Rapport van de Commissie ter bestudering van de Kinderbijslagregeling.

De heer Mr. H. van Riel ('s-Gravenhage) deelt als voorzitter dier commissie mede, dat dit rapport, dat reeds in de Partijraad werd behandeld, zich niet leent voor openbare beraadslaging. De basis is min of meer aan dit rapport ontvallen. Het was gebaseerd op de loonstructuur van enkele jaren geleden, doch door de opeenvolgende loonronden en de plannen der Regering tot wettelijke regeling der ouderdomsvoorziening is een nieuwe phase ingetreden, waarmede bij het opstellen van het rapport geen rekening kon worden gehouden. Bij de bespreking in de Partijraad werd besloten, dat het thans niet opportuun is een herziening aan de orde te stellen. Voor degenen, die zich ervoor interesseren, is het rapport ter inzage beschikbaar.

De vergadering kan zich met het advies van de Partijraad om het vraagstuk voorlopig te laten rusten verenigen.

Aan de orde komt dan punt 12 van de Agenda: Voorstel van de afdeling Heiloo.

De afdeling Heiloo bepleit een betere financiële regeling, speciaal voor de kleine afdelingen, en stelt voor b.v. het noodzakelijke drukwerk centraal verkrijgbaar te stellen.

De afdeling Goes steunt dit voorstel door het verzoek tot instellen van een progressieve schaal voor de contributie-afdracht en het verlenen bij toerbeurt van een

extra bedrag voor propaganda, terwijl de afdeling Wageningen pleit voor het invoeren van een systeem van afdracht uitgedrukt in procenten, waarbij het percentage toeneemt naarmate het ledental groter wordt, en een verhoging der contributie.

De heer Drs.C.A.Monster (Amstelveen) wil de afdeling Heiloo gaarne steunen en vraagt, of niet zodanige regeling voor de contributie-afdracht kan worden getroffen, dat b.v. de eerste honderd gulden van afdracht zijn vrijgesteld, van de tweede honderd gulden b.v. 15%, van de derde honderd gulden b.v. 30-35% dient te worden afgedragen enz.

De Voorzitter antwoordt, dat deze moeilijkheden door het Hoofdbestuur niet onmiddellijk kunnen worden opgelost. Het Hoofdbestuur moet nu eenmaal de nodige geldmiddelen uit de afdelingen verkrijgen, het zal dus wel altijd een moeilijk probleem blijven. Hij zegt echter toe, dat het Hoofdbestuur hieraan bij voortduring aandacht zal blijven schenken en de door de afdelingen naar voren gebrachte denkbeelden zeer zeker in overweging zal nemen.

De Voorzitter stelt voor de punten 14 en 15 van de Agenda eerst af te werken alvorens punt 13 in behandeling te nemen, waarmede de vergadering instemt.

Punt 14 van de Agenda luidt: Benoeming van een onder-Voorzitter, wegens periodieke aftreding van de heer Mr.H.van Riel te 's-Gravenhage.

Als enig candidaat is gesteld Mr.H.van Riel te 's-Gravenhage, door de afdelingen Almelo, 's-Gravenhage, Heemstede en Wieringermeer.

De heer Mr.H.van Riel wordt bij acclamatie als onder-Voorzitter herbenoemd. De vergadering begroet deze herbenoeming met applaus en de Voorzitter dankt de heer van Riel voor zijn bereidwilligheid zich voor de functie van onder-Voorzitter der Partij wederom beschikbaar te stellen. Het Hoofdbestuur en de Partij zijn de heer van Riel hiervoor buitengewoon erkentelijk en zij zijn ervan overtuigd, dat de heer van Riel deze functie op voortreffelijke wijze zal waarnemen.

Punt 15 van de Agenda luidt: Benoeming van drie leden van het Hoofdbestuur.

Daar geen tegencandidaten zijn gesteld worden de aftredende, zich herkiesbaar stellende leden:

Mevrouw S.A.Th.Goudswaard-Knipscheer te
Leiden en de heren

R.Th.J.le Cavelier te Amsterdam en

Prof.Dr.E.H.s'Jacob te Groningen

bij acclamatie herbenoemd.

De vergadering begroet ook deze herbenoemingen met applaus. De Voorzitter wenst de Hoofdbestuursleden geluk met deze herbenoeming en met het in hen gestelde vertrouwen en hoopt, dat de prettige samenwerking met hen in het Hoofdbestuur ook in de toekomst zal worden bestendigd.

Hierna wordt overgegaan tot punt 13 van de Agenda: Behandeling van de voorstellen der Commissie tot herziening van Statuten en Reglementen.

De Voorzitter stelt voor een artikelsgewijze behandeling van de voorstellen der Commissie aan de hand van de ingediende amendementen (Bijlagen V en VI).

VOORSTEL TOT WIJZIGING VAN DE STATUTEN.

Artt. 1 en 2 worden conform het voorstel van de Commissie door de vergadering aangenomen.

Art. 3.

De vergadering besluit conform het advies van de Partijraad het amendement van de afdeling Rotterdam niet aan te nemen, zodat art.3 volgens voorstel der Commissie wordt aangenomen.

Artt. 4 en 5 worden conform het voorstel der Commissie door de vergadering aangenomen.

Art. 6.

De afdelingen Doorn en Rotterdam trekken na het advies van de Partijraad hun amendement in, zodat art.6 volgens voorstel der Commissie door de vergadering wordt aangenomen.

Artt. 7 en 8 worden conform het voorstel der Commissie door de vergadering aangenomen.

Art. 9.

De vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad naar aanleiding van een voorstel van de afdeling 's-Gravenhage om aan lid 1 toe te voegen "of door afvoering van de ledenlijst ener afdeling", en het woordje "of" voor de woorden "door roeyement" te schrappen.

Tevens besluit de vergadering conform advies van de Partijraad aan het artikel een zevende lid toe te voegen, luidende: "Den lid van een Afdeling dat, ondanks daartoe te zijn aangemaand, en nadat het in de gelegenheid is gesteld gehoord te worden, nalatig blijft zijn contributie te betalen, zal, indien hij ook, na tenslotte per aangetekend schrijven verzocht te zijn zijn contributie binnen 14 dagen te betalen, daaraan niet heeft voldaan, na verloop van genoemde tijdsduur door het Bestuur van de betrokken Afdeling van de ledenlijst worden afgevoerd".

De afdeling Rotterdam trekt na het advies van de Partijraad haar amendement in.

Art. 10.

De afdeling Rotterdam neemt na rijp beraad volgens het advies van de Partijraad haar amendement terug, zodat art. 10 conform het voorstel der Commissie wordt aangenomen.

Art. 11 wordt conform het voorstel der Commissie door de vergadering aangenomen.

Art. 12.

De vergadering kan zich verenigen met het advies van de Partijraad naar aanleiding van de voorstellen van de afdelingen Berkhout, Hoorn, Ridwoud, Stompetoren en Twisk om:

- 1e de eerste zin van lid 1 van het artikel te doen luiden:
"Afdelingen van de Partij kunnen worden opgericht in iedere gemeente waar tenminste 7 leden van de Partij gevestigd zijn";
- 2e de derde zin van lid 1 van het artikel te vervangen door:
"De Afdeling, die op 1 Januari van enig jaar minder dan 5 leden telt, kan door het Hoofdbestuur, gehoord het Bestuur der Kamer-Centrale, waartoe de Afdeling behoort, worden ontbonden" en
- 3e aan lid 1 een vierde zin toe te voegen, luidende: "Tegen een beslissing tot ontbinding kan de betrokken afdeling bij aangetekend schrijven beroep instellen bij de Commissie van Beroep, bedoeld in art. 8, tweede lid, binnen 4 weken na ontvangst van het besluit van het Hoofdbestuur."

Tevens besluit de vergadering conform advies van de Partijraad naar aanleiding van het voorstel van de afdeling Doorn om in de tweede zin van lid 1 van het artikel tussen de woorden "kan" en "in" in te voegen de woorden "gehoord het Bestuur van de Kamer-Centrale".

Artt. 13 en 14 worden conform het voorstel der Commissie door de vergadering aangenomen.

Art. 15.

De afdelingen Doorn en Rotterdam nemen conform advies van de Partijraad hun amendement terug, zodat art. 15 conform het voorstel der Commissie door de vergadering wordt aangenomen.

Art. 16.

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad het amendement van de afdeling Rotterdam niet aan te nemen.

Art. 17 wordt ongewijzigd door de vergadering aangenomen.

Art. 18.

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad het artikel volgens voorstel der Commissie aan te nemen.

Art. 19.

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad het voorstel der Commissie te aanvaarden.

Naar aanleiding van de door de afdelingen Almelo, Doorn en Rotterdam ingediende amendementen inzake de titel en plaats van het hoofd van het secretariaat - bezoldigd of onbezoldigd - licht de Voorzitter nader toe, dat het Hoofdbestuur, hiertoe gedwongen door het ongeval aan de heer Rutgers overkomen, die overigens toch met ingang van 1 Januari 1955 met pensioen zou zijn gegaan, een proef heeft genomen met een honorair secretaris. Wij hebben het grote voorrecht gehad - aldus de Voorzitter - dat de heer Dettmeijer zich bereid heeft verklaard als honorair secretaris de leiding van het secretariaat in handen te nemen. Het Hoofdbestuur stelde het zich aldus voor, dat de heer Dettmeijer een wakend oog zou houden, terwijl de dagelijkse leiding in handen is van Mejufrouw van Everdingen, die dit voortreffelijk doet. Wat de propaganda betreft beschikte de Partij wel over enkele gewestelijke functionarissen als de heren Dutijn Noordberger en Leyds, doch niet over een propagandist voor het werk over het gehele land. Een zodanige functie vervult nu de heer van Vlaardingen. De persoonlijke mening van de Voorzitter is dat, indien deze gang van zaken zou kunnen worden bestendigd, dit een zeer gelukkige oplossing is, die ook volkomen past in de Partijreglementen. Zou de heer Dettmeijer te eniger tijd mededelen, dat hij deze functie niet meer kan blijven waarnemen, dan zal het Hoofdbestuur zich misschien voor de vraag zien gesteld een bezoldigd secretaris, die dan een ambtenaar van de Partij is, te moeten aanstellen. De Voorzitter meent, dat het reglement het Hoofdbestuur vrijheid moet laten naar bevind van zaken te handelen.

Art. 20 wordt ongewijzigd door de vergadering aangenomen.

Art. 21.

De vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad naar aanleiding van het voorstel van de afdeling Rotterdam om aan het derde lid van het artikel na "aangewezen" de volgende zin toe te voegen: "De goedkeuring van de rekening en verantwoording strekt tot décharge van de penningmeester".

Art. 22 wordt door de vergadering ongewijzigd aangenomen.

Art. 23.

De vergadering besluit het voorstel van de Partijraad, dit artikel aan te vullen met de woorden "behoudens in de bij besluit van de Algemene Vergadering vastgestelde reglementen gemaakte uitzonderingen", aan te nemen.

Artt. 24 en 25 worden ongewijzigd door de vergadering aangenomen.

Art. 26.

De vergadering kan zich met het advies van de Partijraad verenigen om naar aanleiding van een voorstel van de afdeling Rot-

terdam in het eerste lid van het artikel de woorden "in een daartoe door het Hoofdbestuur opgeroepen vergadering" te wijzigen in "in een daartoe wettig opgeroepen vergadering".

Art. 27 wordt ongewijzigd door de vergadering aangenomen.

Hiermede zijn de nieuwe Statuten door de Algemene Vergadering goedgekeurd.

De Voorzitter verzoekt namens het Hoofdbestuur machtiging hierop de Koninklijke goedkeuring aan te vragen en die redactionele wijzigingen aan te brengen, welke het Ministerie van Justitie eventueel wenselijk zal achten; deze machtiging wordt hem door de Algemene Vergadering verleend.

HUISHOUDELIJK REGLEMENT.

Artt. 1 en 2.

De vergadering besluit deze artikelen volgens voorstel der Commissie aan te nemen.

Art. 3.

De vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad naar aanleiding van een voorstel van de afdeling Amsterdam om uit het eerste lid van het artikel de woorden "en ten hoogste 15" te schrappen.

De vergadering gaat eveneens accoord met het advies van de Partijraad naar aanleiding van een voorstel van de afdeling 's-Gravenhage om aan het tweede lid van het artikel toe te voegen de zinsnede: "tenzij het afdelingsreglement anders bepaalt".

Het amendement van de afdeling Rotterdam wordt door de vergadering conform advies van de Partijraad niet aangenomen.

Art. 4.

De vergadering besluit niet het amendement van de afdeling Rotterdam aan te nemen, doch het advies van de Partijraad te volgen en van het artikel lid 1, 2 en 3 onveranderd te handhaven en lid 4 aan te vullen met de woorden: "tenzij het reglement van de afdeling het anders bepaalt".

Art. 5 wordt door de vergadering ongewijzigd aangenomen.

Art. 6.

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad het artikel volgens voorstel der Commissie aan te nemen.

De afdeling Doorn neemt haar amendementen terug.

Art. 7.

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad het amendement van de afdeling Rotterdam niet aan te nemen en het artikel volgens voorstel der Commissie te aanvaarden.

Art. 8.

De vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad naar aanleiding van een voorstel van de afdeling Rotterdam om het artikel uit te breiden met een tweede lid, luidende: "Het Bestuur en'er afdeling is verplicht het Hoofdbestuur op-gave te verstrekken van zijn samenstelling en van de daarin eventueel voorkomende mutaties".

Art. 9.

De vergadering besluit het artikel volgens voorstel der Commissie te aanvaarden.

Art. 10.

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad om het amendement van de Centrale Zuid aan te nemen en aan het eerste lid van het artikel een tweede zin toe te voegen, luidende: "Het goedkeuring van het Hoofdbestuur kunnen afdelingen binnen 2 of meer Rijkskieskringen zich tot één gezamenlijke Centrale verenigen".

Art. 11.

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad het artikel volgens voorstel der Commissie te aanvaarden.

Artt. 12 en 13 worden volgens voorstel der Commissie door de vergadering aangenomen.

Art. 14.

De vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad om het amendement van de afdeling Amsterdam over te nemen en uit het eerste lid van het artikel de woorden "en ten hoogste 15" te schrappen.

Wat het amendement van de afdeling Doorn op het artikel betreft deelt de heer Koornneef mede, dat weliswaar dit amendement door het aannemen van het voorstel van de afdeling Amsterdam niet zo veel zin meer heeft, doch dat de afdeling Doorn het gaarne wil zien gehandhaafd, omdat op deze wijze de Centrales grotere vrijheid in de wijze van samenstelling van hun Bestuur verkrijgen.

De heer Mr. Th. Bakker ('s-Gravenhage), voorzitter van de sub-commissie voor de Statuten en het Huishoudelijk Reglement antwoordt, dat de commissie het niet nodig heeft geoordeeld de redactie van het artikel te wijzigen.

Hoewel de heer Koornneef het amendement blijft handhaven, steunt de vergadering hem niet, zodat de afdeling Doorn het amendement terugneemt.

De vergadering besluit het amendement van de Centrale Groningen en de afdeling Uithuizermeeden, om art. 14 lid 2a te laten vervallen, niet over te nemen (zie verder art. 19, lid 1).

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad het amendement van de afdeling Almelo over te nemen, zodat in lid 2b het woord "Staten-Centrale" vervangen zal worden door "Kamer-Centrale".

De vergadering besluit het advies van de Partijraad te volgen en in het derde lid van het artikel tussen de woorden "de vergadering der" en "Centrale" het woord "betreffende" in te voegen.

Art. 15 wordt ongewijzigd door de vergadering aangenomen.

Artt. 16 en 17 worden volgens voorstel der Commissie aangenomen.

Art. 18.

De vergadering kan zich verenigen met het advies van de Partijraad naar aanleiding van een amendement van de afdeling Doorn om in het artikel het woord "Centrale" te vervangen door "Kamer-Centrale".

De heer Ir. H. van Raalte (Hilversum) merkt naar aanleiding van het amendement van de Centrale Zuid op, dat hem het houden van een Kamer-Centralevergadering in October een ongelukkige procedure voorkomt.

De heer Mr. Th. Bakker antwoordt, dat deze bepaling door de Commissie uit het oude reglement is overgenomen, omdat de Commissie de indruk had, dat deze regeling goed voldeed. Spr. acht niet voldoende aanleiding aanwezig om hierin verandering te brengen.

Hoewel de heer van Raalte, hierin gesteund door de afdeling Voorburg, het amendement wil handhaven, steunt de vergadering hem niet en besluit conform advies van de Partijraad het amendement van de Centrale Zuid te verwerpen.

Naar aanleiding van het welsprekend en zakelijk toegelicht betoog van Mevrouw G. Doornbos-Oosting (Roodeschool), bij de behandeling van art. 14 gehouden, besluit de vergadering, in afwijking van het advies van de Partijraad, het amendement van de Centrale Groningen en de afdeling Uithuizer-

meeden over te nemen, zodat in het eerste lid van het artikel tussen de woorden "vast" en "hetwelk" zal worden ingelast: "waarin mag worden afgeweken van Artikel 14 van dit Huishoudelijk Reglement en".

De vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad naar aanleiding van een voorstel van de afdeling Doorn om in het tweede lid van het artikel het woord "Centrale" te vervangen door "Kamer-Centrale".

De overige amendementen van de afdeling Doorn worden door de vergadering conform advies van de Partijraad niet overgenomen.

Art. 20.

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad het artikel volgens voorstel der Commissie aan te nemen.

Art. 21.

Naar aanleiding van de opmerkingen van de heer Van Raalte (Hilversum) en conform advies van de Partijraad naar aanleiding van een voorstel van de afdeling Rotterdam, besluit de vergadering om:

in het eerste lid van het artikel alleen de eerste zin op te nemen;

het tweede lid van het artikel te doen aanvangen met de tweede zin van het eerste lid en deze zin na een geplaatste punt komma, overeenkomstig het voorstel van de afdeling Rotterdam, te vervolgen met de woorden: "in de tweede plaats treden af de leden van het Dagelijks Bestuur in dezelfde volgorde".

Het derde lid van het artikel blijft ongewijzigd.

Art. 22.

De vergadering besluit het amendement van de afdeling Rotterdam niet aan te nemen en conform advies van de Partijraad het artikel volgens voorstel der Commissie te aanvaarden.

Art. 23.

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad het voorstel der Commissie aan te nemen.

Art. 24.

De heer Ch.F.Tromp Meesters (Arnhem) deelt mede, dat de afdeling Arnhem haar amendement wil handhaven. De afdeling acht het beslist niet onredelijk, indien het aantal van de sub c genoemde leden van twee op drie zou worden gebracht, en daartoe qualitate qua de secretaris van iedere Kamer-Centrale zou behoren.

De Voorzitter acht het niet juist het aantal leden van de Partijraad uit te breiden, terwijl hij voorts van menin is, dat aan de Kamer-Centrales vrijheid moet worden gelaten in de benoeming van hun afgevaardigden naar de Partijraad. Vaak zal de secretaris worden benoemd, doch dit moet geen automatische benoeming zijn; als het beter is moet ook een ander benoemd kunnen worden. De Voorzitter stelt voor het advies van de Partijraad te volgen en het amendement niet aan te nemen.

De heer Ch.F.Tromp Meesters vindt het geen bezwaar, dat de Partijraad een groter lichaam zou worden. Spr. zou te dien aanzien gaarne de mening van de vergadering vernemen.

De heer Mr.Th.Bakker licht toe, dat het amendement zowel door de Commissie als door de Partijraad zeer ernstig is overwogen, waarbij men tot de overtuiging is gekomen, dat het beslist ongewenst is dit amendement aan te nemen.

De heer M.D.Scheer (Heemstede) heeft steeds in de veronderstelling geleefd, dat de Partijraad een lichaam is, gevormd door personen, die in het maatschappelijk leven een bepaalde kijk op de dingen hebben, daar de Partijraad zijn oordeel moet uitspreken over de organisatie der verkiezingen, de candidaatstellingen e.d. In verband hiermede zou het hem

geheel juist voorkómen, indien de secretarissen der Kamer-Centrales ambtshalve lid van de Partijraad zouden zijn, terwijl het hem ook geen bezwaar lijkt, dat bij aanneming van het amendement het aantal leden van de Partijraad uitbreiding ondergaat.

De Voorzitter herhaalt, dat het hem ongewenst voorkomt de benoeming van een afgevaardigde aan banden te leggen; wanneer de Kamer-Centrale het nodig oordeelt de secretaris af te vaardigen, dan kan zij dit toch altijd doen.

De heer J.J.Korff (Laren) is er wel voorstander van het aantal voor de Partijraad aan te wijzen leden van een Kamer-Centrale tot drie uit te breiden, doch meent, dat de Centrale vrij moet zijn in de benoeming.

De Voorzitter stelt, dat er thans twee vragen naar voren zijn gekomen:

- 1e. de wenselijkheid het aantal voor de Partijraad aan te wijzen leden van iedere Kamer-Centrale uit te breiden van 2 tot 3 leden;
- 2e. de wenselijkheid, dat van een Kamer-Centrale immer de secretaris een der afgevaardigden naar de Partijraad zal zijn.

De Voorzitter meent, dat minder bezwaar bestaat tegen uitbreiding van het aantal afgevaardigden dan tegen de bepaling, dat één dier afgevaardigden de secretaris van de Centrale zal zijn, en stelt voor deze twee punten afzonderlijk te behandelen.

Geen der beide punten ontvangt echter voldoende steun, zodat de vergadering conform advies van de Partijraad besluit het amendement niet over te nemen en het artikel te handhaven.

Art. 25.

De heer Mr.J.Drijber (Leiden) wil het amendement van de afdelingen Leiden en Oegstgeest handhaven. Dit amendement beoogt de zittingsduur van de leden van de Partijraad te beperken tot ten hoogste zes jaren. Spr. zet uiteen, dat het bij de huidige regeling, waarbij twee leden van een Kamer-Centrale in de Partijraad zitting hebben, voor vele anderen uitgesloten is in dit lichaam zitting te krijgen. Spr. acht het in de eerste plaats voor actieve figuren van belang, dat zij op hoger niveau voor de Partij werkzaam kunnen zijn, in de tweede plaats voor de Partij van belang, dat op deze wijze nieuwe figuren naar voren komen en in de derde plaats juist, dat de mogelijkheid wordt geschapen om, indien een lid van een Centrale naar de mening dier Centrale minder goed voldoet, hem door een ander te doen vervangen. Dit amendement beoogt een zekere doorstroming te geven. Spr. is ervan overtuigd, dat deze gedachte algemeen weerklink zal vinden en verwijst nog naar lid 5 van art. 18 der Statuten, dat ten aanzien van de leden van het Hoofdbestuur hetzelfde bepaalt.

De heer Mr.Th.Bakker antwoordt, dat ook dit punt in de Commissie uitvoerig is overwogen; men heeft het echter verstandiger geoordeeld dit amendement niet over te nemen. Spr. voelt in beginsel wel voor doorstroming, maar vindt het niet juist, dat dit amendement zou worden aangenomen en het op art. 24 ingediende amendement verworpen; het zou betekenen, dat van de afvaardiging van de secretarissen der Kamer-Centrales naar de Partijraad, zoals verschillende afdelingen dit gaarne zien, niet veel zal komen.

De heer Mr.J.Drijber meent, dat als de secretaris van een Centrale het goed doet, hij zeker zal worden herkozen. De afdeling Leiden wenst het amendement te handhaven.

Daar niet onmiddellijk blijkt of het amendement de meerderheid haalt, wordt tot hoofdelijke stemming overgegaan.

Met 118 tegen 91 stemmen wordt het amendement aangenomen, zodat de vergadering besluit in het tweede lid van het artikel in de eerste zin tussen "zij zijn" en "terstond" het

woord "éénmaal" te voegen.

Art. 26.

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad het artikel volgens voorstel der Commissie aan te nemen.

Art. 27.

De vergadering besluit het advies van de Partijraad te volgen en de eerste zin van het tweede lid van het artikel te doen luiden: "Bén dezer vergaderingen vindt zo mogelijk plaats vóór de openbare behandeling van de begroting door de Tweede Kamer der Staten-Generaal".

Art. 28.

De vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad om het amendement van de afdeling Rotterdam over te nemen en in het eerste lid van het artikel de woorden "der Partijraad" te veranderen in "van de Partijraad".

Art. 29.

De vergadering besluit ook hier het advies van de Partijraad te volgen en het amendement van de afdeling Rotterdam over te nemen, waardoor het tweede lid van het artikel in het vervolg zal luiden: "Zonder toestemming van het Hoofdbestuur mag geen enkel ander orgaan van de Partij of van een harer onderdelen verschijnen".

Art. 30.

De vergadering kan zich verenigen met het advies van de Partijraad naar aanleiding van een voorstel van de afdeling Rotterdam om in het vierde lid van het artikel het woord "voorafgaande" te vervangen door "voor de publicatie".

De heer Mr. P. C. Avis (Hoorn) pleit namens de afdelingen Berkhout, Hoorn, Midwoud, Stompetoren en Twisk voor de toevoeging van een nieuw lid 5 aan het artikel, inhoudende de mogelijkheid de goedkeuringsbevoegdheid, bedoeld in lid 4 te delegeren aan het bestuur van een Kamer- of Onder-Centrale. Spr. is van mening, dat de noodzaak hiertoe zich kan voordoen b.v. in de verkiezingstijd, wanneer het niet altijd mogelijk is in spoedgevallen vooraf goedkeuring van het Hoofdbestuur te verkrijgen.

De Voorzitter meent echter, dat het van groot belang is voor de propaganda één lijn aan te houden. Wordt nu een deel van die propaganda aan de Centrales overgedragen, dan schaadt dit de eenheid en juist die eenheid is van het grootste belang. Het komt spr. voor, dat het beter is dit in één hand te laten.

De afdelingen Berkhout, Hoorn, Midwoud, Stompetoren en Twisk trekken hierop hun amendement in.

Art. 31.

De afdeling Breda handhaaft haar amendement niet. Zij spreekt echter haar ongerustheid uit over de financiële basis van de Partij en meent er toch op te moeten aandringen, dat een contributie-verhoging door het Hoofdbestuur zal worden overwogen.

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad het artikel volgens voorstel der Commissie aan te nemen.

Art. 32.

De vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad naar aanleiding van een voorstel van de afdeling Doorn om het tweede lid van het artikel te doen luiden: "Van het totaalbedrag der geïnde contributie wordt door de afdelingen, die samenvallen met een Kamer-Centrale jaarlijks vóór 1 Mei 40% aan het Hoofdbestuur afgedragen".

De vergadering kan zich tevens verenigen met het advies van de Partijraad naar aanleiding van een voorstel van de afdeling

Doorn om een nieuw lid drie in het artikel op te nemen, luidende: "De overige afdelingen dragen van het totaal-bedrag der geïnde contributie jaarlijks vóór 1 Mei de helft aan het Hoofdbestuur af".

Lid. 3 wordt dan lid 4.

Art. 33.

De vergadering besluit conform advies van de Partijraad het amendement van de afdeling Doorn over te nemen, waardoor in het artikel de woorden "de overige Centrales 1/5" zullen komen te vervallen.

De artt. 34 t/m 39 worden conform het voorstel der Commissie door de vergadering aangenomen.

Art. 40.

De vergadering gaat accoord met het advies van de Partijraad om de amendementen van de afdeling Doorn over te nemen, waardoor in het derde lid van het artikel in de eerste regel achter het woord "Partij" zullen worden ingevoegd de woorden "en op de Ledenvergaderingen der Centrales", terwijl een nieuw lid 4 zal worden toegevoegd, luidende: "Het vorige lid vindt geen toepassing, indien de betrokken afdeling voor het aanzuiveren van de achterstand een regeling met het Hoofdbestuur heeft getroffen, regelmatig de afspraken nakomt en de achterstand voor tenminste de helft heeft afbetaald".

Art. 41 wordt volgens voorstel der Commissie aangenomen.

Art. 42.

De vergadering besluit het advies van de Partijraad te volgen en het amendement van de afdeling Rotterdam over te nemen, om in het eerste lid van het artikel in de eerste zin de woorden "behalve wanneer tegen-candidaten ontbreken" weg te laten, terwijl na het woord "medegeteld" een nieuwe zin zal worden toegevoegd, luidende: "Wanneer voor de bezetting van enigerlei functie slechts één persoon candidaat is gesteld, wordt deze door de Voorzitter als gekozen verklaard".

Ten aanzien van lid 2 besluit de vergadering het advies van de Partijraad te volgen.

De vergadering besluit de door de afdeling Rotterdam voorgestelde verbetering aan te brengen en de woorden "omdat op enige personen" te vervangen door "omdat op hen".

De afdeling Doorn neemt haar amendement terug.

Art. 43 wordt ongewijzigd door de vergadering aangenomen.

Art. 44.

De vergadering kan zich verenigen met het advies van de Partijraad naar aanleiding van een voorstel van de afdeling Rotterdam om "naarmate" te vervangen door "naar gelang".

Art. 45.

De vergadering neemt conform advies van de Partijraad het amendement van de afdeling Rotterdam over, zodat in de eerste zin "haar" wordt vervangen door "hun".

Art. 46.

De vergadering gaat accoord met het voorstel van de Partijraad, naar aanleiding van een voorstel van de Centrale Groeningen en de afdeling Uithuizermoeden tot het opnemen van een Hoofdstuk Overgangsbepalingen, om een nieuw artikel 46 toe te voegen, luidende als volgt: "Reglementen van Afdelingen, Centrales en andere groeperingen van leden van de Partij, die bepalingen bevatten, welke strijdig zijn met de gewijzigde Statuten en Reglementen van de Partij, dienen binnen twee jaar na het inwerking treden van de wijziging te zijn herzien. Tot het tijdstip der herziening blijven zij geldig, voorzover in de zaak niet rechtstreeks door de Reglementen van de Partij is voorzien".

Hiermede is het Huishoudelijk Reglement door de Algemene Vergadering goedgekeurd. Aan de Commissie tot herziening van de Reglementen wordt machtiging verleend de wijzigingen aan te brengen.

Reglement op de kandidaatstelling voor Leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Artt. 1 t/m 6 worden volgens voorstel der Commissie door de vergadering aangenomen.

De heer Ir. H. van Raalte (Hilversum) bepleit een andere wijze van samenstellen der kandidatenlijsten voor de verkiezing van leden van de Eerste Kamer dan zoals in lid 1 van artikel 1 is neergelegd.

De Voorzitter antwoordt, dat geen amendementen op dit artikel zijn ingediend; bij de herziening van dit reglement kunnen de opmerkingen van de heer van Raalte zeer zeker in overweging worden genomen, nu zou dit echter tot diepgaande discussies leiden. De Voorzitter adviseert voor de volgende jaarvergadering tijdig voorstellen ter zake in te dienen.

Het Reglement op de kandidaatstelling voor Leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, zoals door de Commissie voorgesteld, wordt door de vergadering goedgekeurd.

Reglement op de kandidaatstelling voor Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Artt. 1 t/m 6 worden conform het voorstel der Commissie door de vergadering aangenomen.

Art. 7.

De vergadering besluit conform het advies van de Partijraad het amendement van de afdeling Doorn niet over te nemen.

Artt. 8 t/m 15 worden volgens voorstel der Commissie door de vergadering aangenomen.

Het Reglement op de kandidaatstelling voor Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zoals door de Commissie voorgesteld, wordt door de vergadering goedgekeurd.

Reglement op de kandidaatstelling voor Leden van de Provinciale Staten in de Provincies Noord-Brabant, Gelderland, Zuid- en Noord-Holland.

Artt. 1 en 2 worden volgens voorstel der Commissie door de vergadering aangenomen.

Art. 3.

De vergadering kan zich verenigen met het advies van de Partijraad naar aanleiding van een voorstel van de Centrale Zuid om in plaats van de aanduiding "Tilburg" te vermelden "Zuid".

Artt. 4 en 5.

De vergadering besluit deze artikelen aan te nemen conform het voorstel der Commissie.

Art. 6.

De vergadering besluit ook ten aanzien van dit artikel het amendement van de Centrale Zuid over te nemen om in plaats van "Tilburg" "Zuid" te lezen.

Artt. 7 t/m 13 worden volgens voorstel der Commissie aangenomen.

Het Reglement op de kandidaatstelling voor Leden van de Provinciale Staten in de Provincies Noord-Brabant, Gelderland, Zuid- en Noord-Holland is hiermede door de vergadering goedgekeurd.

Reglement op de kandidaatstelling voor Leden van de Provinciale Staten in de Provincies Zeeland, Utrecht, Friesland, Overijssel, Groningen, Drenthe en Limburg.

Het Reglement, zoals door de Commissie voorgesteld, wordt door de vergadering goedgekeurd.

Reglement op de candidaatsstelling voor Leden van de Gemeenteraad.

Artt. 1 t/m 5 worden volgens voorstel der Commissie door de vergadering aangenomen.

Art. 6.

De vergadering besluit het advies van de Partijraad naar aanleiding van een amendement van de afdeling Rotterdam te volgen en aan het artikel een nieuw lid 2 toe te voegen, luidende: "Onder goedkeuring van het Hoofdbestuur kan het reglement van de Afdeling van bovenstaande regelen afwijken".

Artt. 7 t/m 10 worden volgens voorstel der Commissie door de vergadering aangenomen.

Het Reglement op de candidaatsstelling voor leden van de Gemeenteraden is hiermede door de vergadering aangenomen.

Reglement voor de Commissie voor de Reglementen.

Het Reglement, zoals door de Commissie voorgesteld, wordt door de vergadering goedgekeurd.

Reglement voor de Commissie van Beroep.

Het Reglement, zoals door de Commissie voorgesteld, wordt door de vergadering goedgekeurd.

De Voorzitter dankt de Commissie tot herziening van Statuten en Reglementen voor de door haar verrichte werkzaamheden.

De heer Mr.H.van Riel, voorzitter van deze Commissie, wil in deze dank speciaal betrekken Mej.Mr.J.L.M.Toxopeus Pott en Mr.Th.Bakker, die hem, toen hij na het overlijden van de heer Schorer tot voorzitter van deze Commissie werd benoemd, bij de werkzaamheden terzijde hebben gestaan. De heer Bakker, die speciaal was belast met herziening van de Statuten en het Huishoudelijk Reglement en Mejuffrouw Toxopeus Pott, die de overige reglementen voor haar rekening nam, hebben als voorzitters van de beide sub-commissies een zeer langdurige en tijdrovende bezigheid met grote ijver en onbaatzuchtigheid verricht, waarvoor de Partij hen wel zeer erkentelijk is.

De heer J.J.Korff (Laren), wvd. voorzitter van de Landelijke Middenstandscmissie van de V.V.D., wil van deze gelegenheid gebruik maken om de aandacht te vestigen op het Liberaal Middenstandscngres, dat op 12 October a.s. in Artis zal worden gehouden. Op dit congres zal een sociaal en een economisch onderwerp worden behandeld, terwijl Prof. Oud zich bereid heeft verklaard een politieke rede te houden. Spr. wekt de afdelingen op onder hun leden propaganda voor dit congres te maken, zodat niet alleen middenstanders, doch ook andere belangstellenden naar dit congres zullen worden getrokken.

In de tweede plaats vraagt de heer Korff aandacht voor de middenstands-forumavonden en wekt de afdelingen op meer van deze forumavonden te beleggen. De tot nu toe gehouden forumavonden zijn een succes gebleken; men trekt daardoor ook vaak de middenstandsleden, zodat deze avonden ook van propagandistische waarde zijn.

In de derde plaats wil hij een beroep doen op alle afdelingen om, voorzover zij dit nog niet hebben gedaan, plaatselijke middenstandscmissies op te richten en de bestaande middenstandscmissies nieuw leven in te blazen. Op deze wijze verkrijgen wij steun onder de middenstanders.

De heer D.W.Dettmeijer ('s-Gravenhage) wil als voorzitter van de Commissie ter voorbereiding van de V.V.D.-dag enkele mededelingen doen betreffende de 17e September. Er ligt een belangrijke taak op de schouders van alle afdelingen, want deze zullen ervoor moeten zorgen, dat op die

dag grote groepen V.V.D.-ers naar Scheveningen stromen. In de ochtend van de 17e September vindt een kranslegging plaats op het graf van Thorbecke, op de middagbijeenkomst in het Circus en het Kurhaus zal door Prof.Oud en Mr.van Riel worden gesproken, namens de "Vrouwen in de V.V.D." zullen nylon vlaggen worden aangeboden, muziekcorpsen zullen de stemming erin brengen en ook de avondbijeenkomst zal een feestelijk karakter dragen. Deze dag is bedoeld als een grote actie aan het begin van het verkiezingsjaar en spreker wekt alle leden op ervoor te zorgen, dat deze dag slaagt en tot een grootse liberale manifestatie wordt.

Hierna sluit de Voorzitter de Huishoudelijke Vergadering en schorst de vergadering voor het houden van een lunchpauze tot 2 uur.

Om 2 uur heropent de Voorzitter de vergadering en leest een telegram voor, dat naar aanleiding van het door de vergadering aan H.M.de Koningin gezonden telegram van de Particulier-Secretaris van Hare Majesteit werd ontvangen, luidende: "De Koningin draagt mij op U vriendelijk dank te zeggen voor Uw telegram en de daarin vertolkte gevoelens".

Hierna wordt overgegaan tot punt 16 van de Agenda: Bespreking van het beleid van de Kamerfracties, waarvoor verschillende sprekers zich tevoren reeds bij het secretariaat hebben opgegeven en zich thans nog enkele aanmelden.

Als ingekomen stuk wordt door de Voorzitter voorgelezen een brief van de afdeling Dordrecht, waarin deze afdeling haar grote dank en bewondering wenst uit te spreken jegens de leden van de Eerste en Tweede Kamerfractie der Staten-Generaal voor het vele voortreffelijke werk, door hen in het bijzonder in het laatste jaar verricht.

Namens de afdeling De Bilt/Bilthoven brengt de heer U.de Stoppelaar het probleem Nieuw-Guinea ter sprake. De Voorzitter heeft gezegd - aldus de heer de Stoppelaar - dat de Partij zich met de blik naar de toekomst moet wenden, en in die toekomst ligt het probleem Nieuw-Guinea. De aanhoudende infiltraties worden geregeld aangesneden, zowel in de conferenties te Bandoeng als in eigen land. De heer Vos van de P.v.d.A. wil deze kwestie nu in handen van de Verenigde Naties stellen, doch de oplossing van dit probleem is een onderwerp, dat volen ter harte gaat. Spr. doet het verzoek, dat door de Kamerfracties en het Partijbestuur door geschrift. e.d. duidelijk zal worden uiteengezet, welke weg in de toekomst ten aanzien van het Nieuw-Guineabeleid door de V.V.D. zal worden bewandeld, waarbij hij nogmaals wil pleiten voor handhaving van Nederlands gezag en voorkomen van het stellen van dit grondgebied onder toezicht van de Verenigde Naties.

De heer J.Dullaart (Hilversum) vraagt welk standpunt de Kamerfracties ten aanzien van het ontwerp-Radiowet innemen.

Spr. deelt voorts mede, dat de afdeling bij nadere overweging er vanaf heeft gezien ten aanzien van het beleid van de Tweede Kamerfractie bij de behandeling van de Wet Beporcking Cadeaustelsel vragen te stellen.

De heer Mr.F.Portheine (Leiden) brengt het middenstandsbeleid ter sprake. Men zegt wel eens - aldus spreker - dat de middenstand zich in onze Partij het best thuis voelt en dit is ook te begrijpen, want onze mooie beginselen van vrijheid en verantwoordelijkheid zijn op zeer zuivere wijze belichaamd in de middenstandsgroep, de groep van de zelfstandige, risicodragende ondernemers. Van dit zelfstandig risico dragen is na de bevrijding niet veel terecht gekomen; de Regering heeft de zelfstandigheid te weinig gehonoreerd. Hierdoor is de middenstand gaan zoeken naar middelen ter verkrijging van grotere zekerheid, zoals o.a. betugeling van concern- en kartelvorming en verdergaande sociale voor-

zieningen. Deze maatregelen, die feitelijk op het terrein van de P.v.d.A. liggen, hebben niet alleen ingang gevonden bij socialistische middenstanders, doch ook bij grote groepen middenstanders, die zich liberalen noemen. Hierdoor is nu juist het ogenblik aangeboden om ons te realiseren welke weg wij moeten kiezen, te meer, omdat in het najaar ook enkele belangrijke wetsontwerpen in behandeling komen, waarin liberale aspecten van groot belang voorkomen. Naar de mening van de heer Dorthéine is er in het licht van de houding, door de V.V.D. ten aanzien van het mandement, de Crematiewet, de communisten in de Amsterdamse gemeenteraad ingenomen, slechts één weg, die wij moeten kiezen, n.l. de principiële weg. Bij de behandeling van voor de middenstand belangrijke wetsontwerpen zullen wij geen opportunistisch, doch een principieel standpunt moeten innemen. Hiervoor zou het wel dienstig zijn een zeker program op te maken, waarbij ook speciale fiscale vraagstukken, in het bijzonder de kleine bedrijven rakende, zouden kunnen worden betrokken. Spr. gelooft wel te mogen concluderen, dat het ook ten aanzien van het middenstandsbeleid gewenst is de voortreffelijke principiële lijn door te trekken, die tot bewondering van vriend en vijand in den lande door onze Partij is gevolgd.

De heer J.C. Joekes (Velp) heeft, wat de wettelijke ouderdomsvoorziening betreft, de indruk gekregen, dat het in de bedoeling ligt het innen van het werknemersaandeel van 5% op de schouders van de werkgevers af te wentelen, terwijl voor de niet-werknemers de belastingdienst zal worden ingeschakeld. Spr. zou willen verzoeken, voorzover dit mogelijk is, te voorkomen, dat het incasseren van deze premies als een nieuwe last op het bedrijfsleven wordt gelegd.

De heer Ir. P.C. Tirion (Bloemendaal) meent, dat het van belang is in deze door techniek beheerste wereld de voor Nederland belangrijke problemen vooral van de technische zijde te benaderen. Wij allen weten - zo zegt hij - dat speciaal na de oorlog in Nederland een sterke ontwikkeling van het bedrijfsleven is ontstaan, waardoor een steeds groter aantal landgenoten hierin werkzaam is. De overheid heeft deze ontwikkeling gestimuleerd door haar financiële steun, monetaire maatregelen en belastingpolitiek en de resultaten hiervan mogen ook buitengewoon gunstig worden genoemd. Het gevolg is, dat zelfs ons zo snel groeiend volk niet de arbeidskrachten kan leveren, welke voor de vele opbloeiende Nederlandse industrieën nodig zijn, zodat men b.v. in de provincie Limburg ter voorziening in het grote arbeiderstekort steeds meer buitenlanders te werk gaat stellen.

Hierdoor rijst de vraag, of deze situatie nog langer valt te combineren met de emigratie-politiek van de Regering. Jaar in jaar uit worden grote aantallen jonge, daadkrachtige landgenoten ertoe opgewekt, nadat hun opleiding hier te lande is voltooid, naar elders te emigreren. Tracht men hiervoor een verklaring te verkrijgen, dan wordt steeds als reden opgegeven de mogelijke kans op een terugslag.

Tegenover deze sterke industriële ontwikkeling in Nederland staat de nog steeds achterblijvende bouwactiviteit, die zich uit in het voortdurend woningtekort, waardoor vooral de jongere generatie zo zwaar wordt getroffen.

Hoeveel jaren lang wordt ons volk nu reeds onthaald op beloften, dat binnen afzienbare tijd de woningnood tot het verleden zal behoren? De gemeentebesturen kunnen door hun beleid trachten de ergste nood te verzachten of wel het probleem toe te spitsen, maar een oplossing wordt op die manier niet verkregen.

Kan de Teldersstichting ook aandacht schenken aan de technisch economische aspecten? De opeenvolgende Regeringen hebben veel beloofd, maar van deze beloften is niet veel terecht gekomen; volgens de statistieken zou het woningtekort afnemende zijn, doch de praktijk wijst anders uit. Waarom werken zo weinig personen in de bouwnijverheid en zo veel in

de industriën? Waarom wordt de bouwnijverheid praktisch niet door de Overheid gestimuleerd, hetgeen met andere industriën wel het geval is? Is dit de angst, dat als alle huizen gebouwd zullen zijn, in deze nijverheidstak grote werkloosheid zal ontstaan?

Naar de mening van de heer Tirion ligt de oplossing van dit probleem voor het grootste deel op technisch gebied en kan deze oplossing, die voor Nederland heel en heel hard nodig is, uitsluitend worden gevonden, indien de gehele situatie tot in de grond wordt onderzocht en opgehelderd.

De heer Dr.D.J.P.Cranje (Soest) deelt mede van zijn afdeling opdracht te hebben gekregen, datgene wat de afdeling Dordrecht op schrift heeft gezet, in woorden uit te drukken. Spr. betuigt gaarne zijn warme adhaesie aan de Dordtse gevoelens van dank en bewondering voor het werk der Kamerfracties.

De heer Hoogstraten (Enschede) heeft van zijn afdeling opdracht gekregen dank uit te spreken voor het voortreffelijke werk door de beide Kamerfracties in het afgelopen jaar verricht, waarbij hij in het bijzonder dank wil brengen aan Mevrouw Fortanier-de Wit en Prof.Oud voor de magistrale wijze, waarop zij resp. bij de begroting voor onderwijs en het televisiedebat en de behandeling van de Crematie-wet het woord hebben gevoerd. Deze houding heeft ook buiten onze kring opzien gebaard en is van grote propagandistische waarde.

De heer Mr.H.van Riel veroorlooft zich aan de heer Drs.H.A.Korthals enige vragen te stellen betreffende de gang van zaken in Straatsburg. De heer Korthals gaat daar gedurende een aantal jaren gezegd naar toe. Men zou toch wel eens willen weten hoe de samenwerking tussen de fracties daar verloopt en hoe de scheidslijnen zijn. Zijn er al resultaten bereikt? Spr. noemt het feit, dat b.v. in Zwitserland twee liberale partijen bestaan, in Frankrijk zijn er tien, die geen van alle werkelijk liberaal zijn, doch alleen maar anti-kerkelijk. De heer van Riel zou gaarne vernemen, of men elkaar daar vindt, of er sprake is van een Europees liberaal beleid, of dat men denkt, dat dit nog wel even zal duren.

De heer Prof.Mr.A.N.Molenaar, sprekende namens de Eerste Kamerfractie, meent dat het gepast is te beginnen met een woord van dank naar aanleiding van de brief van de afdeling Dordrecht, welke werd voorgelezen en de daarmede betuigde adhaesie van de afdelingen Enschede en Soest. Wij kunnen - aldus Prof.Molenaar - als leden van de Eerste Kamerfractie niet dankbaar genoeg zijn voor het begrip, dat men voor ons werk heeft, want de taak, die wij te vervullen hebben is niet gemakkelijk. Het werk van een volksvertegenwoordiger is in de loop der jaren steeds moeilijker geworden. De Regering beschikt over een uitgebreide staf van ambtenaren en diensten om haar op de meest afdoende wijze van documentatiemateriaal te voorzien. Wij moeten dit uit de kring van belanghebbenden en belangstellenden verkrijgen, waarbij uiteraard voorzichtigheid moet worden betracht met wat van bepaalde zijde vernomen wordt, en wij kunnen niet altijd alles zondermeer naar voren brengen. Nu zijn in de laatste jaren de vraagstukken veel ingewikkelder geworden, zij bestrijken het geestelijk zowel als het politieke leven en wij moeten daarmede op de hoogte blijven. Daarbij komt, dat de compromispolitiek, die de Regering de laatste jaren voert, het vaak zeer moeilijk maakt te weten wat erachter steekt en ons standpunt te bepalen.

Wat de verschillende wensen betreft, waartoe het beleid van de Eerste Kamerfractie aanleiding heeft gegeven, wil spr. met name noemen het vraagstuk van de wettelijke regeling van de ouderdomsvoorziening, waarbij de premiebetaling, speciaal voor de kleinere werkgevers, zeer veel moeilijkheden zal opleveren; de ondernemers worden voortdurend zwaarder belast; ook de heer Louwes vraagt hiervoor steeds de aandacht.

De heer Tirion antwoordend naar aanleiding van zijn opmerkingen over het emigratie- en huurbeleid, deelt Prof. Molenaar mede, dat ook deze vragen aandacht in de fractie hebben gevonden. De emigratie heeft vrijwel ieder jaar de belangstelling van de heer Louwes, waarbij deze niet zonder critiek op het Regeringsbeleid is.

Over het huurbeleid sprekend merkt hij op, dat alles wat de heer Tirion hierover naar voren heeft gebracht, niet alleen bij voortduring de aandacht van de fractie heeft gehad, doch dat hierop nog steeds de nadruk wordt gelegd. De heer de Vos van Steenwijk heeft in de Kamer betoogd, dat men de oplossing van het woningvraagstuk niet moet uitstellen met het oog op een eventueel in de toekomst te verwachten werkloosheid, doch dat er thans voor gezorgd moet worden meer bouwvakarbeiders aan te trekken, een standpunt, dat ook door de vorige Minister van Wederopbouw, Mr. In 't Veld, werd ingenomen.

De invoering van een huur-egaliseringsfonds werd evenals dit het geval was in de Tweede Kamer, ook door de Eerste Kamerfractie van de hand gewezen.

Bij de jongste loonronde van 6% heeft de heer de Vos van Steenwijk betoogd, dat het hier een verhoging op grond van de gestegen welvaart betreft, waarbij de Regering ook de huren onder de ogen diende te zien; van coördinatie ten aanzien van het prijs- en huurbeleid was geen sprake. De Regering had de gevolgen moeten realiseren en de huren moeten gelijkschakelen. Zeer nadrukkelijk is dat in beide Kamers betoogd en doorlopend wordt dit nog naar voren gebracht, maar dat weet men in de afdelingen der Partij natuurlijk niet allemaal.

De cadaustelselwet is wel in de Tweede Kamer behandeld, maar nog niet in de Eerste Kamer. De fractie heeft haar standpunt te dien aanzien nog niet bepaald.

Naar aanleiding van de woorden van waardering van de afgevaardigde van de afdeling Enschede voor het televisiebeleid van Mevrouw Fortanier en de behandeling van de Crematie wet in de Tweede Kamer door Prof. Oud, stelt Prof. Molenaar er prijs op, als gewoon lid sprekend, persoonlijk eveneens zijn waardering uit te drukken. Hij is van oordeel, dat door deze liberale meningsuiting hulde is gebracht aan de liberale beginselen en gelooft zeker, dat velen, die anders op de P.v.d.A. zouden stemmen, onder de indruk van het klemmend betoog van Prof. Oud hun inzicht gewijzigd zullen hebben. Het uitdragen van de liberale gedachte, zoals in het Parlement is geschied, acht hij een schone taak, waarvoor nog een grote toekomst is weggelegd.

De heer J.G.H. Cornelissen, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, wil het bedanken voor de vriendelijke woorden, tot de Tweede Kamerfractie gericht, gaarne overlaten aan de Voorzitter, die tevens voorzitter van de Tweede Kamerfractie is. Van de ter sprake gebrachte vraagstukken zijn het Nieuw-Guineabeleid, het radio- en het middenstandsvraagstuk punten, waarbij hij door de bestaande werkverdeling in de fractie min of meer is betrokken. Behandeling van het Nieuw-Guineabeleid wil spr. gaarne aan de Voorzitter overlaten; het radio- en televisievraagstuk wordt door Mevrouw Fortanier behandeld, die dit wel aan hem heeft overgedragen, maar bij de behandeling in de Kamer van de Televisienota het leeuwendeel voor haar rekening heeft genomen. De heer Cornelissen spreekt zijn grote waardering uit voor de wijze, waarop Mevrouw Fortanier zich daar van haar taak heeft gekweten.

Spr. meent niets nieuws te vertellen wanneer hij er de aandacht op vestigt, dat het behandelen van het middenstandsvraagstuk in zijn geheel een omvangrijke en moeilijke opgave is, mede omdat de middenstand zelf ten aanzien van verschillende punten nog zo verdeeld is. Ook in onze Partij, die zo gaarne bereid is voor de middenstand op te komen, komt het voor, dat zij, die zich achter onze vanen hebben ge-

schaard, in feite niet geheel onze mening delen. Stellen wij ons op het oude liberale standpunt, namelijk vóór alles vrijheid, dan betekent dit zo min mogelijk overheidsinmenging en zo min mogelijk voorschriften. Men kan voor dit standpunt waarderijng hebben, maar wanneer wij met anderen in contact komen, dan moet toch wel een wat soepeler houding worden aangenomen, en men kan zich toch niet altijd tegen iedere overheidsinmenging verzetten. Ook van degenen, met wie wij onze Partij groter hebben gemaakt, de politiek daklozen, vooral onder de middenstand, moeten de belangen behartigd worden. De winkelsluitingswet, de huurverhoging, dit zijn problemen waar verschillend over gedacht wordt en waarvoor een bepaalde middenwet moet worden gevonden. Wanneer de Regering zich nu op het standpunt gaat stellen, dat verschillende sociale voorzieningen ook tot de middenstand uitgebreid dienen te worden, zoals b.v. ten aanzien van de kinderbijslag en de ouderdomsvoorziening het geval is, dan meen ik -zo zegt de heer Cornelissen- dat wij ook hierbij niet te zeer aan de oude liberale zienswijze moeten vasthouden, hoewel wij ook, als wij de middenstand willen trekken, niet moeten voorbijzien, dat de kosten van deze sociale voorzieningen door de middenstand moeten worden opgebracht. Op dit punt is spr. het eens met de heer Porthuis dat wij de middenstandsproblemen moeten bekijken naar de behoeften, die er op een bepaald ogenblik bestaan.

Wat het huurvraagstuk betreft en in het bijzonder de huren van bedrijfspanden wil de heer Cornelissen nog opmerken dat vele middenstanders hun spaargeld in onroerend goed hebben belegd om zich zodoende een voorziening voor de oude dag te verschaffen. Deze groep is er dus bij gebaat een behoorlijk rendement van dit bezit te verkrijgen, terwijl de huurders van die panden de lasten zo laag mogelijk willen houden. Om hiervoor een goede oplossing te vinden is een moeilijke taak.

De heer Mr. H. F. van Leeuwen, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, is van oordeel, dat wij bij onze kritiek op het emigratie-beleid van de Regering billijk moeten blijven en een open oog moeten hebben voor de lijn, die de Regering daarbij volgt. Wanneer wij de grafieken bestuderen blijkt, dat per jaar gemiddeld 80.000 nieuwe krachten hun intrede doen op de arbeidsmarkt en dit aantal zal nog groter worden. De industrieën, die deze arbeidskrachten moeten opnemen, zoeken in de eerste plaats vaklieden; investeringsproblemen en het zoeken van afzetmogelijkheden spelen hierbij ook een rol. In dit licht bezien kan men begrijpen, dat de Regering zegt, dat wij een politiek moeten volgen, gericht op de voorzichtigheid, zodat men aan emigratie niet ontkomt. Onze socialistische Regering is bang voor elk golfje conjunctuur; zou er geen emigratie zijn en zou er b.v. over 10 jaar een terugslag plaats vinden, dan zitten we hier met een overschot aan arbeidskrachten, met als gevolg werkloosheid op grote schaal. Men wil niets overlaten aan de loop der dingen, aan de voorzienigheid; men denkt alles te kunnen regelen en de gehele toekomst in handen te hebben. Voor de politiek-Suurhoff zijn goede motieven aan te voeren, maar men zou ervan moeten afzien dit alles in handen te willen hebben, en iets moeten overlaten aan het geluk, de voorzienigheid, of hoe men dit noemen wil.

Wat de belastingvorlagening betreft deelt spr. mede, dat hij erin geslaagd is het woord "strafklasse" ingang te doen vinden in de Memorie van Antwoord. Voor deze klasse, die der ongetrouwen, zal bij de komende belastingherziening nog niets worden gedaan, maar dit zal toch op het programma komen en reeds is door de Staatssecretaris van Financiën toegezegd, dat belastingverlichting voor deze groep in overweging zal worden genomen. De heer van Leeuwen acht het een zeer aperte onbillijkheid, dat de ongetrouwen zoveel zwaarder belast worden dan de getrouwde belastingplichtigen. Hij hoopt, dat dit verschil op korte termijn verkleind zal worden en zal hiervoor

zijn uiterste best doen, al zal de Regering wel niet zo ver willen gaan als wij zouden willen.

Mevrouw A. Fortanier-de Wit, lid van de Tweede Kamer, wil - uit haar tent gelokt door de heer Cornelissen - gaarne nog iets zeggen. In de eerste plaats heeft zij een woord van dank voor de door de afdeling Enschede geuite waardering en neemt zij de gelegenheid te baat de Centrale Friesland te bedanken voor zijn telefonische dankbetuiging. In de volksvertegenwoordiging moet men nog al eens pionieren, men weet vaak tevoren niet hoe dit zal uitvallen en het is dan wel buitengewoon plezierig te weten, dat men gesteund wordt door de Partij, aldus Mevrouw Fortanier.

Wat het ontwerp-Radiowet van Minister Cals betreft, wij zijn - zo zegt zij - er weinig enthousiast over en zo denkt iedereen in de Kamer erover. Wij zijn niet enthousiast, omdat de nationale omroep, zoals wij die voorstaan, hier geen enkele kans krijgt. Met een nationale omroep bedoelen wij een omroep, waarin alle geestesstromingen van het Nederlandse volk een plaats vinden, ook wanneer zij niet met een omroepvereniging zijn verbonden. Om een omroepvereniging te stichten, om één uur zendtijd te verkrijgen, heeft men 50.000 luisteraars nodig; men heeft dan nog geen mogelijkheid voor radio-propaganda, geen recht op een programmablad en om die 50.000 luisteraars achter zich te krijgen, dat gaat ook zo gemakkelijk niet. Noch door de radio noch via de televisie is thans propaganda voor onze liberale beginselen mogelijk en hiertegen richten zich onze felle protesten.

Een vertegenwoordiger van de K.V.P. in de Tweede Kamer, de heer Peters, heeft bij het Televisiedebat opgemerkt: "Waar praat U over? Staatskundige voorlichting door de radio? Men kan de zendtijd vergelijken met een gouden horloge, men moet dit eerst verdienen!" Maar dat is toch volslagen onzin! Minister Cals heeft hierop de heer Peters geantwoord, dat hij voor deze vergelijking geen bewondering kon koesteren, want dat het hier gaat om het recht van vrije meningsuiting van een bepaalde groep van de Nederlandse bevolking. De Minister heeft toegezegd aan deze zaak aandacht te zullen besteden en beloofd een voorlopige regeling in bespreking te zullen brengen. Hiermede is men een stap vooruit gekomen, terwijl ook in de Kamer het onrecht niet onopgemerkt is gebleven.

Mevrouw Fortanier besluit, dat wij onze beginselen moeten kunnen verdedigen in een programma, toegankelijk voor ieder volksdeel; niet in een neutraal programma. Men moet begrijpen, dat een democratisch staatsbestel niet kan blijven voortbestaan als de staatskundige voorlichting niet goed is geregeld en juist ten aanzien van de staatskundige voorlichting is het de taak van de overheid op het terrein van radio en televisie een byzondere regeling te brengen.

De heer Drs. H. A. Korthals, lid van de Tweede Kamer, is gaarne bereid aan het verzoek van de heer van Riel gevolg te geven om iets mede te delen over de gang van zaken in Straatsburg.

De fractievorming in de Raad van Europa is een moeilijke zaak. De scheidslijnen liggen daar geheel anders dan bij ons. Bij tijd en wijle worden de vertegenwoordigers der verschillende liberale partijen wel eens bij elkaar geroepen, er is wel enig overleg, maar van een liberale fractie is nog geen sprake. Dit wordt mede veroorzaakt, doordat verschillende personen en partijen in andere landen zich wel liberaal noemen, doch in wezen volgens onze begrippen niet liberaal zijn.

Wat het parlement van de Kolen en Staal Gemeenschap betreft, hier ligt naar de mening van de heer Korthals de zaak nog weer anders en naar zijn gevoelen heeft men hier ten onrechte fractievorming geforceerd, hoewel de scheidslijnen in het parlement bepaald nog niet geheel duidelijk waren. Op een goed ogenblik heeft men een voorstel aangenomen om

uit de kas van de Kolen en Staal Gemeenschap gelden beschikbaar te stellen voor de vorming van fracties, t.w. een bepaald basisbedrag, dat verhoogd werd naar gelang het aantal leden, dat de fractie telde. Hiertegen heeft de heer Korthals zich verzet, omdat hij dit volkomen onjuist achtte. Men heeft het echter toch doorgezet en een fractievorming geforceerd. Enerzijds hebben de socialisten een fractie gevormd, anderzijds is er een fractie van christen-democraten, welke hoofdzakelijk uit katholieken bestaat en waarin van Nederlandse zijde de A.R. en de C.H.U. zijn vertegenwoordigd. Men heeft de heer Korthals gevraagd een liberale fractie te vormen, doch hierbij zijn wel enige moeilijkheden. Ziet men b.v. naar de Franse zijde, dan zijn daar verschillende groepen, die zich liberaal noemen, maar zou men deze nu "in één pot willen stoppen", dan gaat dit zo maar niet, omdat ze onderling weer te veel verschillen. Aanvankelijk ging men hier van het standpunt uit: wie geen christen-democraat en geen socialist is, die is liberaal. Dit is een grove misvatting van de liberale beginselen, want zo bezien zou men ook de Gaullisten liberaal kunnen noemen en met de Gaullisten willen wij toch niet in één fractie zitten. Er is nu voorgesteld om werkkommissies te benoemen, die een basisprogramma zullen uitwerken en waartoe iedereen kan toetreden, doch tot uitvoering is dit nog niet gekomen. Spr. wil echter niet eerder tot een fractie toetreden vóór hij de overtuiging heeft, dat uitsluitend liberalen er deel van uitmaken. In de Kamers der Staten-Generaal hebben wij onze liberale beginselen naar voren gebracht - zo zegt hij. Wij kunnen ook in Europa succes hebben, wanneer wij ons voor de liberale beginselen op de bres stellen. Om dit te verwezenlijken wil hij uitsluitend deel uitmaken van een positief liberale groep en niet van een groep, waarin allen zijn verenigd, die geen socialist en geen christen-democraat zijn.

De voorzitter van de Tweede Kamerfractie, Prof. Mr. P. J. Oud, wil dan tot slot nog enkele vragen, die ter vergadering zijn gesteld, beantwoorden.

Naar aanleiding van de vragen van de heer de Stoppelaar over het Nieuw-Guineabeleid wil hij er in het kort even aan herinneren, dat ter Ronde Tafel-conferentie geen beslissende overeenkomst inzake Nieuw-Guinea werd bereikt. De soevereiniteit werd niet aan Indonesië overgedragen, maar er werd bepaald, dat binnen het jaar nadere besprekingen over de status van dit gebiedsdeel met Indonesië zouden worden gevoerd. In December van het jaar 1950 stelde de Nederlandse Regering voor de soevereiniteit over Nieuw-Guinea op te dragen aan de Nederlands-Indonesische Unie, welk voorstel een kabinetscrisis in Nederland veroorzaakte. Wij achtten dit geen oplossing en het is ook wel duidelijk gebleken, dat wij dit juist gezien hebben, want wat van de Nederlands-Indonesische Unie over is, dat is toch wel een bedroevend beetje. Door de uitkomst van deze gehele zaak hebben wij volkomen gelijk gekregen ten aanzien van het toen door ons ingenomen standpunt. Bij de soevereiniteitsoverdracht hebben wij ons op het standpunt gesteld, dat er zelfbeschikkingsrecht moet zijn voor de bevolkingsgroepen van Indonesië. Wat er van dat zelfbeschikkingsrecht is terecht gekomen, daar spreek ik nu niet over - aldus Prof. Oud.

Ten aanzien van Nieuw-Guinea is het onmogelijk zelfbeschikkingsrecht te geven, de bevolking is daar nog niet rijp voor. Wil men de bevolking daar werkelijk zelfbeschikkingsrecht geven, dan moet dit goed gebeuren en haar niet van het ene in het andere koloniale regime terecht doen komen, hetgeen volkomen het geval zou zijn als de soevereiniteit over dit gebiedsdeel in handen werd gelegd van de Republiek Indonesië. Het is onze volstrekte overtuiging, dat het voor de bevolking van Nieuw-Guinea veel beter is door ons geregeerd te worden tot zij rijp is voor zelfbestuur, dan vanuit Indonesië; de gebeurtenissen om de Zuid-Molukken zijn daar wel een overtuigend bewijs van. Dit standpunt nemen wij heden ten dage nog steeds in. Het blijft een moeilijk probleem, zeer moeilijk, maar primair is

ons standpunt en daar gaan wij niet van af.

Wat de mening van de heer Vos betreft, die laat ons koud, wij houden ons aan onze eigen zienswijze, tenzij er een ontwikkeling zou komen, die wij niet konden voorzien. Hoofdzak voor ons moet blijven, dat de rechten van de bevolking van Nieuw Guinea voor ons gewaarborgd moeten zijn.

Wat het middenstandsvraagstuk betreft, ook dit moeten wij vanuit onze liberale visie bezien. Als liberalen moeten wij overtuigd zijn van de grote betekenis van deze middenstandsgroep en als liberalen staan wij tegenover deze groep anders dan de socialisten, omdat wij voorstander zijn van ontwikkeling van zelfstandige kracht en van het eigen verantwoordelijkheidsgevoel. Dit is een moeilijk probleem en in de praktijk geeft dit wel eens aanleiding tot meningsverschillen, zoals ook bij de wettelijke ouderdomsvoorziening. Mijn persoonlijke mening is nog altijd deze, dat, wil men dit vraagstuk tot een behoorlijke oplossing brengen, men dit zal moeten vinden in een bodempensioen aan allen; op dit bodempensioen kan men verdere voorzieningen opbouwen, terwijl dit bodempensioen dient te komen ten laste van de algemene middelen, een Staatspensioen dus. Het rapport van de Sociaal Economische Raad stelt een compromis voor tussen Staatspensioen en verzekering; het heet n.l., dat het een verzekering is, doch er zijn hierbij tal van elementen, waardoor het karakter van een verzekering verloren gaat. Bij deze voorziening zal speciaal ervoor gezorgd moeten worden, dat de middengroepen niet in het gedrang komen. De arbeiders zullen nu een premie moeten gaan betalen, een compensatie hiervoor in de vorm van een loonronde is in voorbereiding. Voor de werkgevers komt de vereveningsheffing te vervallen, zij zullen echter ook een gedeelte van de arbeiderspremie hebben te betalen, terwijl zij ook de nieuwe loonronde moeten opbrengen. Sommigen zullen deze nieuwe last wel kunnen dragen, voor anderen zal dit grote moeilijkheden met zich brengen. De zelfstandigen zullen nu ook de premie voor de ouderdomsvoorziening moeten gaan betalen voor hen is echter geen compensatie voorgesteld, betaling zal via de belastingen geschieden. Van hen, die niet over voldoende inkomsten beschikken, komt de premie ten laste van de Rijksmiddelen. Om billijk te zijn zou men moeten zeggen, dat de kosten van de ouderdomsvoorziening beter ten laste van de algemene middelen kunnen worden gebracht, waardoor aan vele moeilijkheden zou worden tegemoetgekomen. Het is mij niet bekend, of dit praktisch uitvoerbaar is; men staat bij een wetsontwerp vaak voor de keuze, moet ik het nu aanvaarden of tegenstemmen, doch met de noodvoorziening, die er nu bestaat, kan men ook niet altijd doorgaan. De grote grief, die onzerzijds tegen het Regeringsbeleid bestaat is, dat men deze zaken nooit gecoördineerd heeft behandeld. Ik heb dit verschillende malen gezegd, ook ten aanzien van het huurprobleem; laat de Regering toch komen met een plan, waarin uitgestippeld is: in zo en zo veel tijd willen wij komen tot normale huurverhoudingen, afschaffing van de subsidies enz. Bij de laatste loonronde van 6%, die zgn. vrijwillig moest worden gegeven, werd al opgemerkt, dat de Regering hierbij ook de huren en de ouderdomsvoorziening had moeten betrekken. Wanneer nu het volgend jaar de ouderdomsvoorziening wettelijk wordt geregeld, dan komt daar misschien niets meer van en dan heeft men spijt dit probleem niet tegelijkertijd onder het oog te hebben gezien. Dit is nu het zwakke in deze Regering, dat er van een goed huurbeleid geen sprake is. Voor de herziening van de Huurwet vindt zij bij geen enkele fractie steun. Zij had moeten begrijpen, dat deze voorstellen een algemene afkeer zouden opwekken. Men heeft wel ministers, maar geen ministerie. Er is geen eenheid. Men kan wel een Kabinet vormen, maar er moet toch een basis zijn, waarop een vast beleid gevoerd kan worden. Wanneer men ziet hoe vaak de regeringspartijen met elkaar overhoop liggen, dan bewijst dit wel de wonderlijke constructie. De scheidslijnen tussen Kabinet en oppositie lopen dwars door het Kabinet heen. Met name kan

men zien, dat wij, tezamen met de rechtse partijen, tegenover de socialisten komen te staan.

Prof.Oud komt nu meer tot het algemene. Onze positie in de Kamer - zo zegt hij - is er een van volkomen onafhankelijkheid. Dit is op zichzelf een positie, die aangenaam is; wij hebben die positie niet gezocht om geen verantwoording te hoeven dragen; doch men heeft ons van de eerste dag af erbuiten gehouden. Wij hebben ons daar niet over beklagd, doch wij nemen nu ook weer niet het standpunt in van "wij gaan ze dwars zitten". Wij hebben critiek, daar waar wij die moeten geven, soms staan wij naast de Regering, doch wij gaan ook wel met de rechterzijde tegen de socialisten in. De daden van de Ministers van Justitie en Economische Zaken hadden onze grote instemming. Van Minister Zijlstra heb ik al eens gezegd, dat hij spreekt als een liberaal. De Minister vond deze uitlating niet aangenaam. Ik meen, dat het het grootste compliment is dat ik hem kan maken! Wanneer een anti-revolutionaire minister een liberale politiek wil voeren, dan vinden we dit uitstekend. Bij de behandeling van het mandement, de Crematiewet, het televisiedebat en het onderwijs hebben wij onze liberale beginselen naar voren gebracht. Het is ontzaglijk verheugend, dat men van alle kanten uit de Partij hoort: "Wat hebben de Kamerfracties het toch voortreffelijk gedaan". Dit is een buitengewoon opwekkende, een buitengewoon verheugende vergadering geweest. De Tweede Kamerfractie is zeer erkentelijk voor de waardering, welke de Eerste Kamerfractie voor ons werk heeft, doch deze waardering is wederzijds. Wij worden allen gedragen door dezelfde beginselen. Zoals ik gisteravond reeds zeide, er is een eenheid in onze Partij als nooit tevoren en daarbij komt het gevoel, dat wij een groeiende partij zijn. Wij hebben nu de kiezers laten zien, wat het liberalisme is en dit heb ik al gezegd: wij kijken vooruit, wij moeten dit uitdragen tegenover het Nederlandse volk.

In 1956 zullen er wederom Kamerverkiezingen zijn. Wij beginnen onze verkiezingsactie dit jaar een beetje vroeg; de V.V.D.-dag van 17 September a.s. is een belangrijke datum, want op die dag zal onze actie worden ingeluid. Op die dag zullen wij van onze liberale gezindheid getuigen; dit is een uitermate belangrijke dag, dit zal een tweede hoogtijdag voor de Partij worden. Uit alle hoeken van het land zal men op die dag samenstromen naar het centrale punt te Scheveningen en ik hoop, dat het initiatief van de heer Dettmeijer weerklink zal vinden en het een samenkomst zal worden van alle liberalen in het land. Wij zullen op die dag aan het Nederlandse volk moeten vertellen wat het liberalisme betekent in het jaar 1955 en welke de grote taak is, die het liberalisme heeft te vervullen in het land. Bij de verkiezingen van 1956 moge opnieuw blijken, dat de lijn van het liberalisme weer enkele punten omhoog is gegaan. Het liberalisme zij het richtsnoer voor de toekomst van ons volk.

Met deze rede, waarvoor de vergadering hem staande een ovationeel applaus brengt, sluit de Voorzitter om 3.45 uur de vergadering.